

Danerê Rojnameya pêşî ya Kurdî Miqdad Mîthed Bedîrxan

Armanac

Hejmar, No: 152
Îlon
September 1994
Buha - Price
20 SKR, 4 DM

Rojnameya Mehane

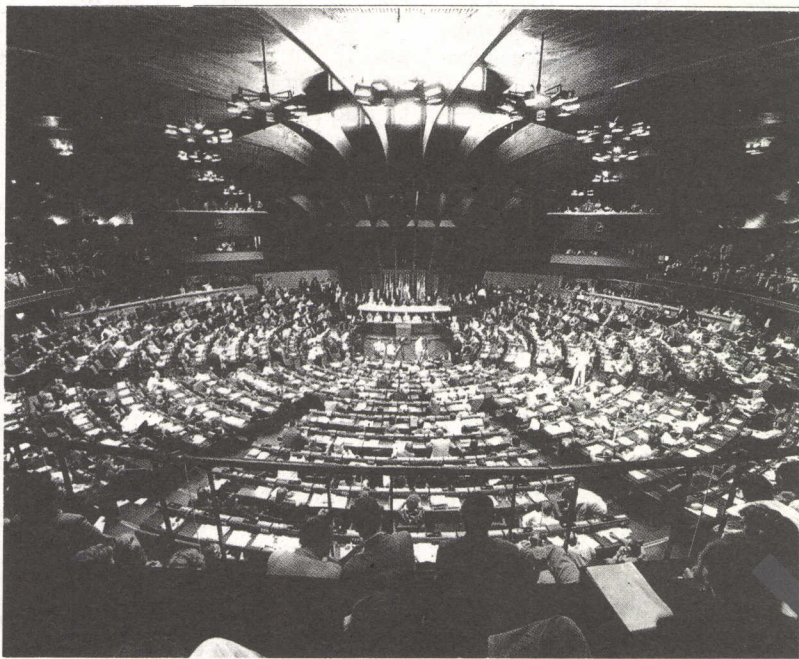
Ji ber daweya DEP'ê Parlamentoya Ewrûpayê têkiliyên xwe ji Meclîsa Tirkîyeyê birîn

□ Di qerara Paralametoya Ewrûpayê de tête gotin ku; "Meclîsa Tirkîyê bi girtina DEP'ê û hepiskirina parlamenterên wê derbeyeke mezin li demokrasîya pîrpartîtiyê xistiye

□ Piştî 12'ê Îlonê ev cara duyem e ku Parlametoya Ewrûpayê danûstendinên xwe bi Meclîsa Tirkîyeyê re qut dîke

Di 29'ê Îlonê de Komîsyona Giştî ya Parlametoya Ewrûpayê li Starsbürgê civiya û biryar da ku, heta mahkema DEP'ê xelas bibe, dê danûstendinê Parlametoya wan bi Parlametoya Tirkîyeyê re bîn birrîn.

Di biryara Parlametoya Ewrûpayê de tête gotin ku; "Meclîsa Tirkîyê bi girtina DEP'ê û hepiskirina parlamenterên wê derbeyeke mezin li demokrasîya pîrpartîtiyê xistiye û Komîsyona Parlametoya Ewrûpayê ku bi TBMM (Meclîsa Bilind a Milletê Tirkîyê) re têkilî dimeşandin, dê wan têkiliyên xwe bibire. Herweha dîsa di biryarê de weha tête diyarkirin: "pêwîst e daweya DEP'ê

Bistek ji civîna Parlametoya Ewrûpayê

bi adil bê meşandin û daxwaz ji Yekîtiya Ewrûpayê tê kirin ku heyeteke çavdêr ji bo mahkemeyê bête şandin." Parlametoya Ewrûpayê ji Tirkîyeyê daxwaz dîke ku parlamenterên DEP'ê bê qeyd û şert ji hefsê bîn azadkirin.

Ev qerar ji aliyê 7 grûbên siyasî yên parlametoya Ewrûpayê bi piraniya dangan (254 deng) hat stendin, 4 deng jî li hember hat dayîn.

Parlametoya Ewrûpayê berê jî, ji ber derbeya eskerî a 12'ê Îlonê danûstendinên xwe bi

meclîsa Tirkîyeyê re birrîn û vî biryarê heta sala 1988'an dom kiribû.

Herweha Parlametoya Ewrûpayê hukûmeta Tirkîyeyê tawanbar dîke, ji ber ku astenga li pêş alikariya ku diçe Kurdistanê Iraqê, derdixe.

Meclîsa Tirkîyeyê di 2'ê Adarê de immuniteta 5 parlamenterên DEP'ê û parlamenterê serbixwe hilanibû û ew awêtibûn hefsa Anqerê û di derheqê wan de dawa vekiribû.

Dûmahik: r. 11

Bi qezaya keştiya "Estonia"yê re Li Swêdê xemgîniyeke mezin

□ Ji 1049 rêwî û karkerên di keştiya "Estonia"yê de bes 138 kes filitîn. Piraniya rêwîyan Swêdî bûn. Piştî Swêdiya, hejmara pir a kesên di keştiyê de Estonî bûn.

Swêd û Estonya roja 28'ê Îlonê bi nûçeyê reş hejiya; keştiya Estonia ku di navbera Talîn û Stockholmê sefer dikir li nivê Derya Baltîk bin av bû. Li gor agahdariyên resmî 861 rêwî (hejmara zarokan ne tevî wê hejmarê ye) bi keştiya Estonia'yê rêwîti dikirin. Ji bûyerê bes 138 kes sax filitîn.

Roja 28'ê Îlonê seet 00:24'an de keştiya Estonia cara dawîn hewarê xwest û da diyarkirin ku wê bin av bibe. Keştî ji limana Talînê 27'ê Sibatê seet 18:00'an de ber bi Stockholmê bi rê ket. Rêwîtiya wê 16 seet bû, diviya bû roja 28'ê Sibatê seet 10:00'an de li Stockholmê bûna. Keştî li nivê rîya Talîn û Stockholmê, di nivê derya Baltîk'ê de, seet 00:45'an de bin av bû.

Ji ber navê zarokan di listeyê de tuneye hejmara rêwîyan tam ne diyar e. Bêyî zarokan li gor listeyê 861 rêwî û 188 personal di keştiyê de hebûn. Ji van bes 138 kes filitîn. Piraniya rêwîyan Swêdî bûn. Piştî Swêdiya, hejmara pir a kesên di keştiyê de Estonî bûn.

Li gor agahdariyên heta nuha ci-

viyane, sedema qezayê, yek ji deriyên pêşî baş ne girtibûye. Bagur û pêlên avê zor dane wî deriyê, hin bi hin qata ku kamyon û otomobîl tê da ne av lê zêde bûye. Ew av, li ser deryaya ku pêlên wê digihîştin 8-10 metreyî balansa keştiyê xera dîke. Piştî balansa keştiyê xera dibe, kamyon û erebên mezin diqelibin, keştî li ser aliyekî xwar dibe û hîn bêtir av digre. Ji 4 motorên keştiyê dudu disekin û di nav 15 deqîqeyan de keştî bi temamî bin av dibe.

Piştî keştî yek kêlek dibe û erebên mezin diqelibin, rêwîyên di keştiyê de, yên li odayên xwe, yên li restorandê, yên li barê hemû êrîşên deriyên dikin, dixwazin derên qata hafê. Di wê panîkê de gelek kes dest û piyên xwe dişkênin. Yên dertên qata jor jî xwe davêjin avê. Ji ber hewa bagur, derya bi pêl, ava cemidî û şeva tarî, nikarin li ber xwe bidin. Ew kelekên bi keştiyê ve girêdayî jî digel hewldana jî vebûne.

Keştiya pêşî ku digihîje ciyê hawarê, piştî bûyerê 45 deqîqe şûn da ye. Piştî wê di nav 15 deqîqan de 3 keştiyên din jî digihîjin ciyê bûyerê. Ev hemû keştî jî yên rêwîyan in. Dû re helikopter digihîjin hawarê. Kesê herî dawî hatiye xelaskirin 14 seet û niv piştî bûyerê kaptanê duyem yê Estonia bûye.

Rêwîyên keştiyê piranî grûbên hevalê kar yan yên mektebê bûne.

Dûmahik: r.11

Bi hejmar 14 saliya 12'ê Îlonê

650 hezar kes hatin girtin

1 milyon û 683 hezar kes hatin fişkirin

7 hezar kes re cezayê îdamê hat xwestin

517 hezar kes re cezayê îdamê hat dayin

49 kes hatin îdamkirin

98 hezar û 404 kes ji ber "endametiya rêxistinê" hatin mahkemekirin

388 hezar kes re pasaport nehat dayin

30 hezar kes ji ber ku "bi şik" bûn ji kar hatin avêtin

14 hezar kes ji hemwelatîyê hatin derxistin

30 hezar kes mecbûr man ku li derveyî welêt bijîn

300 kes bi awakî nediyar hatin kuştin

171 kes di îşkenceyan de hatin kuştin

937 film ji ber ku "bi mehzûr" bûn hatin qedexekirin

14 kes di protestoyên li hember kirinên dewletê, di hefsan de di grewa birçibûnê de mirin

23 hezar û 667 komele hatin girtin

3 hezar û 854 hezar mamoste, 120 mamostên unîversîteyan û 47 hakim ji kar hatin avêtin

7 hezar û 233 memûrên dewletê hatin surgunkirin

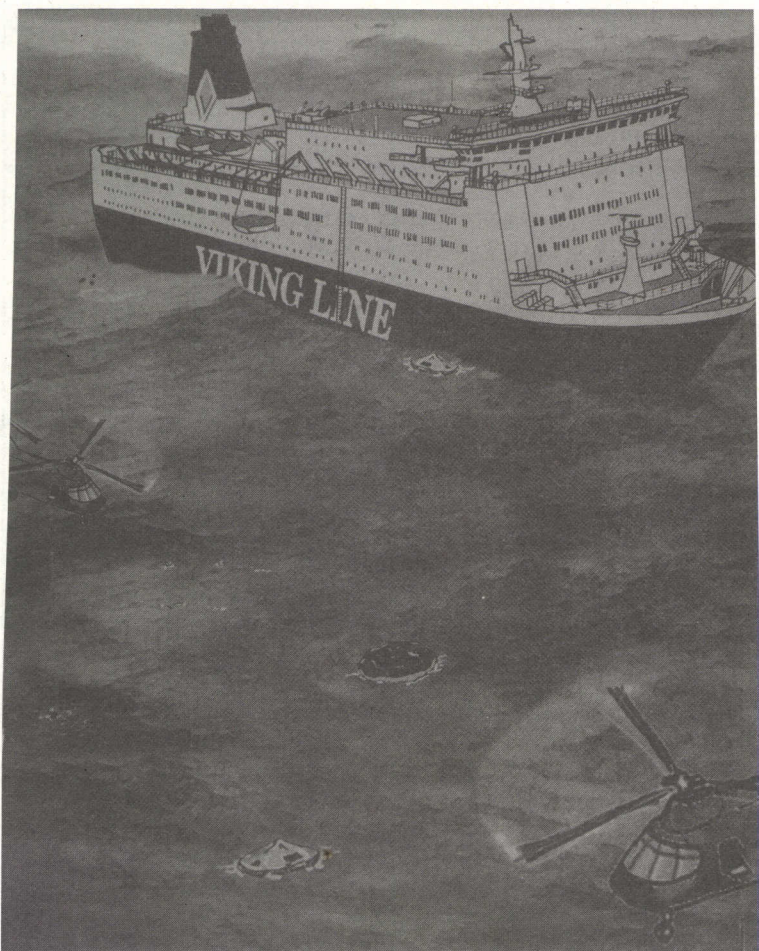
9 hezar û 400 kes bi xala 1402 ji kar hatin avêtin

3 hezar û 315 sal û 6 meh yekûna cezayên ku dan rojnamevanan

303 daweyên derheqê 13 rojnamevanan mezin de vebûn.

4 hezar sal ceza ji bo rojnamevanan tê xwestin.

14 rojnamevan hatin kuştin

Keştiya pêşî ku digihîje ciyê hawarê, piştî bûyerê 45 deqîqe şûn da ye. Piştî wê di nav 15 deqîqan de 3 keştiyên din jî digihîjin ciyê bûyerê
illustration: Helen Rasmussen

Rojeva Mehê

Mûrad Ciwan

Emperyalîzm û demokrasî teb'atî û hemwelatî

Li Tirkîyê tu carê demokrasî bi cîh nebû ku meriv karibe bibêje, filan dewr dewra demokrasîye ye. Helbet di tarîxa jiyana xwe ya heta îroyîn de dewleta Tirk gellek reng û uslûbên îdarekirinê wergirtin. Gawa dewr dewra Împaratoriya Osmanî bû, îdara padişahiyeke mutleqî ya merkezî hebû, piştî di demên dawî yê Împaratoriye de têkoşînekê di navbera mutlaqiyet û meşrûtiyete heye rû da, heta carekê-du caran tecrûbên "meşrûtiyete" ji bo demên kurt ên muweqet bi ser jî ketin. Piştî cumhuriyet wek mîrasxurê Împaratoriye hat, di destpêkê de îdareyeka yek-partîti ya yek şefî hat, piştî , dinya guherî îlana Tirkîyê jî cihê xwe da "îdareyeka pir-partîti" ew jî nebû; înkilabên leşkerî û "îdareyên pir-partîti" li pey hev hatin û çûn.

Lê hemû van reng û uslûbên îdarî, naverok û karektera esasîn a dewleta Tirkîyê neguhartin; Tirk yê wekî dewlet, tu carû nebû demokrat her û her ma emperyalîst.

Belê ji roja pêşîn û hata îro xusûsiyeta herî berbiçav a dewleta Tirk ew e ku dewletek emperyalîst e. Emperyalîstiya wê ne tenê bi wê mahna ku di serê me da cîh girtiye ku em dibêjin welatên din bîndest kirine, dest daniye ser mafê xwe îdarekirina milletetan. Helbet ev xusûsiyet her û her bi dewletê re hebûya; di dema Osmanî de jî dewra Cumhuriyeta Tirkîyê de jî bi vî mahne dewlet emperyalîst bûye. Lê ya ku ez dixwazim li vî derê behs bikim ne ev e. Emperyalîstiya dewleta Tirk jî vî jî pêşdetir, bizzat di avabûna wê bi xwe de heye.

Emperyalîstî, fermandarî, emirdarî ye. Dewleta emperyalîst bi vî mahne dewletek welê ye ku di ser serê hemû civakê re ye, hukum, ferman, îdarekirin hemî di destekî merkezî de civiyaye, yê ku di çarçewa hukumraniya vî dewletê de dijîn teb'a ne yanî tabî'ê wê dewletê ne. Ne ku dewlet jî bi civakê ye, lê civak bixwe jî bo dewletê ye. Têkiliyên navbera millet bixwe û yê navbera millet û dewletê ne ku têkiliyên hemwelatî (watanî-citizenship) lê yê teb'atî ye. Di hemwelatîyê de, mahneyeka "şirikatî" heye. Mirov, bi novên din ên welatî re "şirikê" wî welatî ye. "şirikatî" heqê, parekê di wî welatî de dide meriv, serbestiyekê, azadiyekê dide meriv. Lê teb'atî ne welê ye. Meriv tabî'ê tiştê ye, li pey wî diçe, tu mafekî mirov li ser wî nîne, ew bibêje "bimre" meriv dimre ew bibêje "bimîne" meriv dimîne. Loma jî behsa maf, azadî serbestiyê di vî sistemê de nîne.

Gava meriv bala xwe dide tarîxa dewleta Tirkîyê ev xusûsiyeta wê eşkere dibe: Tu carê nebûye dewleta hemwelatîyan, lê her û her bûye dewleta tabî'an.

Xusûsiyeteke din jî ew e ku di kultura civakê de, dewleta tabî'iyekê bi awakî gellek şer'î û tebîî û meqûl hatiye dîtin. Gellek normal hatiye dîtin ku neku dewlet di xizmeta milletê de be lê millet di xizmeta dewletê de be. Loma jî yê ku di dewletê de îdare xistine destê xwe, memûrtî kirine, ji sultan û reisêcumhûr bigre heta beqçiyekî mehelê an cendirmeyekî, hemiyan ne ku xwe di xizmeta milletê de dîtinê lê xwe serdestê, îdarekirinê û fermanrewayê millet dîtinê. Millet bi xwe jî ev yek weha dîtiye, wiha qebl kiriyê û gotiye "divê ku weha be".

Têkiliyên navbera dewlet û civakê, di dema sultanê de jî di dema cumhuriyete de jî, çî tek-partîti çî jî îdarên leşkerî bin her bi vî awayî meşiyane. Yanî dewleta Tirk her dewleteka emperyalîst maye.

Bivê mahne, bi baweriya min demokrasî û emperyalîstî ziddê hev in. Li cihê ku demokrasî hebe emperyalîzm nîne û li ciyê ku emperyalîzm hebe demokrasî nîne.

Nexwe emperyalîzm tekabulî avayiyek teb'atî û demokarsî jî tekabulî avayiyek hemwelatî dîke. Heke mirovî divê bigihîje demokrasîyê divê berî her tiştî mirov xwe jî teb'atîyê xelaseke, bike hemwelatî.

Li Tirkîyê hemwelatî hîn wekî fikrekê di mejiyê însanan de bi cîh nebûya, gelo wê çawa wek realiteyekê di jiyana wan de bi cîh bibe?

Em xwe nexapînin hê jî Tirkîyê re pîrr divê!

"Nexwe emperyalîzm tekabulî avayiyek teb'atî û demokarsî jî tekabulî avayiyek hemwelatî dîke. Heke mirovî divê bigihîje demokrasîyê divê berî her tiştî mirov xwe jî teb'atîyê xelaseke, bike hemwelatî."

"Li Tirkîyê hemwelatî hîn wekî fikrekê di mejiyê însanan de bi cîh nebûya, gelo wê çawa wek realiteyekê di jiyana wan de bi cîh bibe?"

"Bi ilmê min bike, lê bi emelê min neke"

Serbest Bender

Di 3'yê Îlonê de Komîteya Hêzên Siyasî yê Kurd û Kurdistanî (Hevkarî) û Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê, bi hev re li Stockholmê semînerê amade kirin. Mijara semînerê rewşa dawîn ya Kurdistanê bû û jî aliyê Sekreterê Giştî yê Partiya Sosyalist a Kurdistanê Kemal Burkay hate pêşkêşkirin. Guhdaran bi hêviya ku wê agahdariyên nuh bîstînin bi dilekî heyecan li birêz Burkayî guhdarî dikirin, lê mixabin ew hêviya ku beşdaran ji semînerê dikirin tunebû. Ji bo guhdaran tiştê herî nuh ew bû ku, PSK'ya ku şerê çekdarî naporêze ji xelkê Kurd parastina vî şerî dikir.

Ew şerê çekdarî naxin nav prensîbên xwe lê xelkê dawetî xwedîderketina vî şerî dikin. Birêz Kemal di axaftina xwe de wiha digot: *"Êdî tîr ji kevana xwe derketiye, her çiqas metodên wan şaşbin jî divê Kurd nehêlin ev şera rawest e"*. *"Di warên ekonomî de dewleta Tirkîyê ketiye krîzek dijwar"*. *"Bi raya min dewleta Tirk, nikare vî şerî dîr û dirêj bi rêva bibe. Ew ceħda dawiyê ye, ew hemla dawiyê ye, salek bikşîne du sal bikşîne lê ye dawiyê ye."* *"Eger şer rawest e ewê tevgera Kurd zû bi zû bi serxwe neyê"*.

Gelo birêz Kemal dizane ku dewleta Tirk jî dixwaze şer berdewam be?!

Yan na eger baweriya birêz Kemal Burkay ev be, çima PSK biryara şerê çekdarî nagre? Yan na, him hûn xwe jî şer vekîşînin û him jî xelkê dawetî parastina şer bikin, bi min ne samimiyetî ye. Eger birêz Burkay jî vî yekê bawer

Semînera Kemal Burkay

Di 3/9/1994'an de li Stockholmê jî alî Sekreterê Giştî yê Partiya Sosyalist a Kurdistanê Kemal Burkay semînerê hat pêşkêşkirin. Mijara semînerê rewşa dawîn ya Kurdistanê bû. Nêzî 300 kes beşdarî vî semînerê bûn. Amadekarên semînerê Komîteya Hêzên Siyasî yê Kurd û Kurdistanî (Hevkarî) û Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê bû.

dike, divê beriya her tiştî guhertinekê di programa partiya xwe de bike, yan na eger manewrayek siyasî be, bi min ev jî hesabên piçûk in.

Ji guhdaran pîrsek li ser yekîtiya sosyalîstan ji Kemal Burkay hate kirin. Pîrs ev bû: "Bangêk ji bo yekîtiya sosyalîstan hatiye kirin heta nuha YEKBÛN, KUK-RNK û TSK ji bo vî yekîtiyê hin gav avêtine. Gelo baweriya we û ya partiya we li ser yekîtiya sosyalîstan çî ye?". Di bersiva xwe de wiha got: "Em wek sê sal berê li meselê nanêrin." "Me xwest em bi hinekan re yekîtiyê çêkin lê bi sermeket, lê em dîktatoriya proleterî naynin, em nikarin bi yê xwedî bî îstîqrar re wextê xwe hunda bikin."

Belê, tiştê herî baş ew e ku mirov bikaribe li gor şert û şirûtê gel û welatê xwe, di wext û cihên xwe de tesbîtan bike. Lê ne bi mantiqê em jî her kesî "sosyalîsttir", "demokratîr" û "şerkartîr" in. Ev yeka ne pêşveçûnê û ne jî îstîqrarê bi xwe re tîne.

Beriya sê salan jî di semînerê li ser pîrsa Kurdistanê Iraqê ku di wexta Şerê Xelîcê de birêz Kemal di axaftina xwe de wiha digot: "Ev şer ne şerê Kurdan e. Divê Kurd di vî şerî de bî teref bin. Kurd jî vî şerî çî îstîfade nakin. Eger Kurd mudaxeleyî vî şerî bikin wê zera-

rekî mezin bibînin.û hwd". Lê bûyeran aşkere kir ku Birêz Burkay di dîtinên xwe de şaş derket. Gelo dîtinên ku hingê hatin zimên li gor kojuktura dinyê li gor prensîba dijî-emperyalîzmê hatin zimên yan jî bi rastî wiha dihat bawer kirin?! Îcar "îstîqrarîya siyasî" ev e?. Lê gava ku mirov li axaftinên Kemal Burkay dinêre, ew partî û rêxistinên din bi ne zelalbûn û bî îstîqrarîyê îtham dîke.

Îcar ez dipîrsim di mesela sosyalîzm û dîktatoriya proleterîyê de yê ku herî dereng dîtinên xwe guhertin kî bûn?

Yên ku li dijî şerê çekdarî derdiketin û îro dixwazin bidin parastinê (bê ku di progarama wan de hebe) kî ne?

Birêz Kemal Burkay ji Kurdan dixwaze ku Kurd piştigiriya şerê çekdarî yê ku bi serokatiya PKK'ye, bikin.

Lê zelal nekir ka rengê vî piştigiriyê çîye û PSK bixwe wê di praktikê de çawa piştigiriya şer bike; Erê li gor birêz Kemal Burkay divê; Kurd têkevin nav ERNK; Kurd cebheyêke nû a şer vekin; Kurd belavokên şer ên ERNK belav bikin; yan çî bikin?

Bersiva van pîrsan zelal nebû û lewra jî polîtîkaya bî îstîqrar yan ya bî îstîqrar kîjan e, ew jî diyar nebû.

Li Sûriyeyê Mafê Mirovan?!

Li Sûriyeyê hîn jî heq û huqûqên mafên mirovan yê bingeşîn tunene. Kurd li welatê xwe "ecnebî" ne û jî bo "ecnebî" ne jî ji gelek mafan bê par in. Mafên wan yê dengdanê, yê xwendina unîversîteyan, yê mal û milk li ser xwe tapûkirinê, yê karkirina di daîreyên dewletê de, yê feydekirina ji îmkanên dewletê û stendina pasaportê tune. Heta kesek "ecnebî" nikare di otelekê de şevêkê jî bê destûr razê.

Îcar wexta meriv li vî welatî bî nîfûs û navê merivan jî bi Kurdî be muskuleyên mezin tînin serê mirovan û jî îmkanên dewletê yê sînorkirî ji meriv nikara feydê bigre.

Helepçe yek jî wan e. Piştî qetliama Helepçeyê, da ku ev qetliam neyê jî bîrkirin bavê wê, navê wê Helepçe daniye. Helepçe jî malbeteke bî nîfûs e yanî "ecnebî" ye. Ecnebî jî di nav xwe de çend kategoriye ne. Li gor kategoriyan ku malbata Helepçe tê de ye, mafê Helepçe heye ku 11 salan biçe dibistanê. Lê navê wê dibe sebeb ku sergêjiyê jê re derxin. Midûra dibistanê jî ber navê wê, wê li dibistanê qeyd nake û jî bo ku qeyda wê çêke, Helepçe pêwîst e ji Emnî Dewlê kaxizeke bîne. Bavê Helepçe Elî destê wê digre û diçe ber Emnî Dewlê. Emnî Dewlê jî bo kaxizê jê re bînivîse, dibêje lazîm e navê keçikê bî guherandin. Ew vî navê qebûl nake. Lê bavê Helepçe bi gotina zabitê eskerî nake û dibêje: "We Ereban ev qetliam nekiriba, min jî navê wê Helepçe dane-niya". Lê Elî bi xwe bawer e û zane li Sûriyeyê bî bertîl her tişt dimeşe. Radibe hinek pereyan dike bîrîka zabit û kaxizeke jî zabit distîne. Zabit Elî dişîne ber muxtar, muxtêr kaxizê wê erê, dike. Yanî hefteyêke Elî û keça xwe geh li wir, geh li vir, dawiyê de bi pereyan be jî qeyda Helepçe çêdike.

Helepçe û wek Helepçe li nav Kurdên Sûriyeyê bî sedan in. Ev kesên ku navên wan weha bin û "ecnebî" bin problemên wan jî giran in.

Nav :Helepçe Paşnav: "Ecnebî"

Armanç

Rojname Kurdî ya mehane/Monthly Kurdish Magazine

Redaksiyon: M. Elî, Hesen Mizgîn, Mîrza Bextiyar, Lewend Firat, S. Rêving, M. Lewendî,

Redaktorê berpirsiyar: M. Elî, Berpirsiyarê beşê Dimilkî: Malmîsanîj,

Berpirsiyarê rûpelên edebî: Ehmed Huseynî

Utges av: Kurdîska Demokratîska Arbetarunionen

Aboneti/Prenumeration: Abonetiya Salekê, Li Skandinaviya: 250 SKR, Maqam/Myndigheter: 450

SKR, Li Ewropa: 60 DM. Li derveyî Ewropa: 50 \$,

Anons/ilan: niv rûpel/en halvssidan 2500 SKR

Telefon: 46-8-803135 Fax: 46-8-801825 Postgîro: 50 37 99-9

Adres: Box: 152 16

161 15 Bromma/Sweden

ISSN: 0348 7385

Hilbijartinên Swêde:

Partiyên çep bi ser ketin

□ Keça Kurd Nalîn Baksî di listeya partiya Sosyal Demokratîk de bû parlamenter.

□ Partiya Çep (Vensterpartiet) ji sala 1948'an vir ve cara pêşin ê dengên xwe ewqas bilind kir û % 6,1 22 parlamenter xistin Meclîsê

Di hilbijartina 18'ê Îlonê de Partiya Sosyal Demokrat, Partiya Çep (Vensterpartiet) û Partiya Hawîrdorê (Miljöpartiet) herî bi qezenc derketin. Bloka Partiyên rast ku di 3 salên dawiyê de îktidarê de bûn dengên wan kêm bûn û Partiya Ny Demokratî (Demokrasiya Nû) ku partiyek nîjadperest bû, bi temamî wendakir û % 4,0 derbas nekir.

Partiya Sosyal Demokratî 7,7 dengên xwe zêdekirin û bi % 45,4, 161 parlamenter derxist, yek ji wan parlamenteran keça Kurd Nalîn Baksî ye. Ew di belediya Stockholmê de di rêza 9'an de bû parlamenter. Li gor agahdariyan Kurdên li Stockholmê dijîn û mafê wan ê dengdanê hebûn, piraniya wan dengê xwe ji bo Nalîn Baksî dan Partiya Sosyal Demokratî.

Partiya Çep (Vensterpartiet) ji sala 1948'an vir ve cara pêşin dengên xwe ewqas bilind kir û ji % 6,1 û 22 parlamenter xist Meclîsê. Partiya Hewîrdorê

(Miljö Partiet) jî piştî 4 salan careke din 18 parlamenter xist meclîsê û % 5 deng girt. Partiyên ku van 3 salên dawiyê bi koalîsyonê Swêde idare dikirin, xeynî Partiya Moderat (Konservatîv) partiyên din; Folkpartiet (Partiya Gel), Centerpartiet (Partiya Merkez) û KDS (Partiya Xristîyan Demokrat) dengên wan kem û hejmara parlamenterên wan hindik bûn

Partiya Moderat % 22,4 û 80 parlamenter derxist û dengê xwe % 0,4 pirtir kir. Folkpartiet % 7,1 û 27 parlamenter, Center % 7,7 û 28 parlamenter, KDS % 4,1 15 parlamenter derxistin. Partiya nîjadperest a li dijî biyaniyan Nydemokratî % 1,2 deng stend û 25 parlamenterên wê yên ku berê hebûn hemûyan wenda kir.

Şerefxan Cizîrî ku namzetê Parlementoyê bû û ji Partiya Çep bû, qezenc nekir. Jina Kurd Necla Bora li Stockholmê û peyakî Kurd Şoreş Bladhede jî li bajarê Uppsalayê di listeya Partiya Çep de, bûn encumanên Belediyê.

Li gor netîceyên hilbijartinê Partiya Sosyaldemokratî de dîsa

Keça Kurd Nalîn Baksî bû parlamentera Partiya Sosyaldemokrat

hukûmetekê mînoretet(hindikayî) ava bike.

Her weha li Danîmarkayê jî Partiyên Çep di hilbijartina 21'ê Îlonê de bi ser ketin. Partiyên wek Redikele Venstre (Partiya Çep ya Redîkal) û Venstre (Çep) dengên xwe zêde kirin. Sosyaldemokrat Her çiqas 3 prosent dengên xwe kêm kirin jî dîsa wek Partiya herî mezin ya Danîmarkayê ma.

Sebebên ku Partiyên çep him li Swêde û him jî li Danîmarkayê di hilbijartinan de bi ser ketin bêkarî û krîza aboriyê ya van welatan in.

NEYNIK

Xebata legal û Kurd

Nihad Elî

Em Kurd ji ber rênedana dewletên kolonyalist, bi piranî mecbûrî xebata îlegal bûne. Kar û xebatên ku di warê legal de hatine kirin, piştî demekê ji aliyê dewletên kolonyalist ve hatine berhendkirin. Her çiqas di vî warî de abluqeyek heye, lê cardin jî li gor rewşê û demê em Kurd dikarin ji hin îmkanan sûde werbigirin.

Li Kurdistanê Bakur, kurdan di salên dawî de di vî warî de gelek gav avêtin, lê belê piraniya wan gavan, ji ber sedema rast bikarneanîna vî riyê bi ser neketin. Bi taybetî di warê partiyên legal de kurdan nikaribûn ji rewşa siyasî ya Tirkîyê baş sûde werbigirin. Nexasme alîgirên PKK'ê di vî warî de gelek şaşî kirin. Helwêstên wan ên şaşî re dan ku HEP (Partiya Ked a Gel) û DEP (Partiya Demokrasiyê) bê berhendkirin. Helbet sedem ne tenê ev şaşî bûn. Dewletê dixwest rîya legal li ber kurdan bigre, ji ber vî jî li hêcetan digeriya. Ev şaşî bi hêsanî jê re bûn hêcet. Dewleta Tirk ji bo ku rîya xebata legal li ber kurdan bigre çî ji destê wê dihat kir û hîn jî dike. HEP û DEP girtin, berpirsiyarên wan avêtin hefsê, hin ji wan kuştin, ew wek dijmin îlan kirin. Îro hatiye wê radeyê ku HADEP (Partiya Gel a Demokrasiyê) li piraniya bajarên Kurdistanê nikare şaxên xwe veke.

Ji xwe piştî girtina DEP'ê kurdên ku di nav de cî girtibûn bûn sê beş. Ji wan hinan bi lez HADEP ava kirin, hinan YDDH (Tevgera Guherîna Demokratîk a Nû) îlan kirin û hina jî li ba Şerafettîn Elçî cîh girtin. Helbet ji vî perçebûne re hin sedem hebûn û sedem jî helwêstên alîgirên PKK'ê bûn.

Bifikirin! Dema ku hemû bi hev re bûn nikaribûn hin gavan bavêjin, vîca her grûb ewê bi serê xwe çawa gavan bavêje. Di vî rewşa îro de ewê jî wek hin partiyên çep ên tirkî (SBP, İP, SİP, BSP û hwd.) bibin partiyên marjînal.

Piraniya van aliyan partiyekê Tirkîyê diparêzin, dibêjin em dê partiya tirk û kurdan bin. Lêbelê bêtir çend kesên ku tesîra wan di nava civakê de nîn e, kesê tirk bi wan re kar nake.

Li gor baweriya min li Tirkîyê hêzên çep nikarin tu guhertinê bikin. Çimkî tesîra wan li ser civakê tune. Li Tirkîyê di maneya berê de şoreşa çîna karker çênabe. Dev ji şoreşê berde, hêzên çep bûne grûbên marjînal, di hilbijartinan de nikarin %1 dangan bigrin. Li Tirkîyê ancax beşek ji birjûwazî û rewşenbîran dikarin pêşengiya hin guhertinan bikin.

Ma gelo di rewşeke weha de ne baştir e aliyan ku partiyekê Tirkîyê diparêzin bi aliyan ku tesîra wan di nava civakê Tirk de heye re li hev bikin û bi hev re partiyekê ava bikin ku di programa wê de hin guhertinên civakî û bidestxistina hin mafên gelê Kurd hebin? Wek mînak YDH (Tevgera Demokrasiya Nû) ku pêşengiya wê serokê berê yê TUSIAD'ê (Komela Kardar û Pişesazên Tirk), Cem Boyner dike, Şerafettîn Elçî û hevalên wî, Melik Firat û hevalên wî, heta Aydın Menderes û partiya wî (Partiya Demokrat) bi hev re kar bikin. Wek tîte zanî di nava YDH de gelek kesên çep û rewşenbîr jî cîh digrin. Cem Boyner û tevgera wî di vî warî de mînakek e. Ew pergaleke nû, demokrasiyê nû û nêrîneke nû diparêzin. Helbet ev "nû" ne di maneya ji kokê de guhertin e. Ew vî "nû" yê di wateya reformê de bikar tînin. Aşker a ye ku ev daxwaz di demeke pîrr kurt de pêk nayên. Lêbelê ku ev raman bibe hêz dikare dest pê bike. Heke di nava civakê Tirk de hin alî dixwazin hin reforman çêbikin, ma ne divê meriv piştigiriya wan bike. Helbet tenê ev reform armanca me pêk nayên. Lêbelê rîyan li ber me vedikin. Ji xwe ji kokê de guhertina sistema Tirkîyê ne barê me ye.

Divê kurd hewl bidin ku di hilbijartinên giştî yê pêş de beşdar bin. Li gor baweriya min kurd bi serê xwe nikarin vî yekê pêk bînin. Ya em ê partiyek kurdan a xurt a legal ava bikin û bi hinan re hevkarîyê bikin, an jî em ê bi hinan re partiyek Tirkîyê ava bikin. Ya herî baş ew e ku kurd partiyek xwe ava bikin (ev partî dê partiya hilbijartinan be) û bi aliyan ku tesîra wan di nav civakê de heye re tifaqê bikin. Partiyên ku îro di meclîsê de cî digrin nabin hevkarên me. Helwêstê wan a li hember pîrsa kurdî li ber çavan e. Eger YDH hîn pêşkeve û bibe partiyek dikare bibe hevkarê me. Li gor baweriya min divê kurd bi wê re tifaqê pêk bînin.

Di vî mijarê de divê HADEP û Tevgera Guherîna Demokratîk a Nû (YDDH) ku hevalbendên Dengê Azadî ne, li xwe varqilin û ji bo partiyek xurt û fireh gavan bavêjin. Pêwîst e hemû kes û hêz bi hêsanî bikaribin di nav partiyekê weha de cîyê xwe bigrin. Ev partî divê serbixwe be, ne ku bi direktîf û telefonan bête idarekirin.

Dema ez weha dibêjim nayê wê maneyê ku ez li dijî avakirina partiyekê Kurdî ya legal im. Na, ez ne li dijî partiyek weha me. Ji bo ku di warê resmîyê de kurd werin qebûl kirin, divê ku em partiyekê kurdî avabikin. Her çendî di rewşa îro de partiyekê kurdî nikare bibe partiyekê hilbijartinan û ji xwe dewlet jî îro rê nade ku partiyek weha ava bibe, ava bibe jî nikare li Kurdistanê şaxên xwe veke. Li gel vî yekê jî divê em dev ji vî hewldanê bersedin. Ya herî pêwîst li ser hev bûyina tevgera netewî ya gelê Kurd e. Eger em ne li ser hev bin em ê nikaribin di qada siyasê de roleke berbiçav bilizin.

Divê em kurd ne tenê li gor civakê Kurd her weha li gor herêma û dinyayê siyasê bikin, û li gor şertan bikaribin gavan bavêjin. Li Kurdistanê Bakur îro tevgera gelê me hatiye qonaxekê ku divê hin gavan nû bîne avêtin, yan na dîrok wê careke din "tekerrur" bike. Gelo kurd dê bikaribin hin tabûyan hilweşînin, xwe ji bin tesîra "terora ramani" xilas bikin û li gor dinyayê siyasê bikin? Vê yekê em ê hemû bi hev re bijîn û bibînin.

Pirsa Kurdî li Nordisk Forumê

Şermîn Bozarşlan

Nordisk Forum (Forumê Bakurî) cara duwemîn civiya. Vê carê jî welatên cûrbecûr li dora panzdeh hezar kes beşdarî Nordisk Forumê bûn. Nordisk Forum, ji bo pirsgerîkên jinan di her beşa civatê de û ji bo wekheviya mafên jin û mêran, wek platforma munaqesê, dîtî û pêşniyaran fonksiyonê dilîze. Di eynî demê de jî konferanseke resmî, bi beşdariya wezîrên wekhevîyê, li Îskandinavya dicivîn û li ser îstatîstîk, lîkolînên nû û perspektîfên nû guftugo dikin, digihîjin netîceyêkê.

Nordisk Forum cara ewil li Norwêçê civiyabû. Wê demê Komela Demokrat a Jinên Kurd li Swêde beşdariya wê forumê bûbû. Lê vî carê Nordisk Forum di navbera 1-6/8/1994'an de li Finlandiya, li bajarê Abo civiya. Li ser navê Yekîtiya Jinên Kurdîstanê li Swêde; Şermîn Bozarşlan, Meral Gundogan, Ayşe Bal û Serpîl İnanç di Nordisk Forumê de beşdar bûn. Lennart Asp jî wek alîkar ji bo wergera zimên, wêne û karên teknîkî di forumê de li gel delegasyonê beşdar bû.

Li salona Kuppis ya sporê raxistinêk ji pirtûk, afîş, belavok, kovar û xebatên jinan ku bi destan hatibûn çêkirin hat amadekirin. Ev raxistin hefteyêkê vekirî ma û ji welatên cûrbecûr gelek kes hatin ev

raxistin ziyaret kirin û înfomasyon wergirtin.

Di 2 û 8 tebaxê de li Unîversîta Åbo yê semînerêk hat amade kirin. Semîner roja yekem bi îngilîzî, ji aliyê Serpîl İnanç û roja duwem jî bi Swêdî ji aliyê Şermîn Bozarşlan ve hat dayin. Di semînera ku ji aliyê Şermîn Bozarşlanê ve hatibû amade kirin; li ser rewşa Kurdîstanê û jinên Kurdîstanê bi aspektên kolonyalizm, patriarkalizm û îslamê ve agahdarî û dîtî hatin pêşkêşkirin. Di navbera semîneran de film hat nîşandan û helbest hatin xwendin. Jinek bi navê Margeretha jî qala gera xwe ya li Kurdîstanê kir û wêneyên xwe nîşanî beşdarvanan kir.

Roja 4'ê tebaxê de jî programa kulturî li xaniyê kulturî yê Åbo yê, li salona pirtûkan hat amadekirin. Di vî programê de jî Serpîl İnanç çend helbest û kilmên Kurdî yê jinên Kurd, bi îngilîzî û swêdî, bi alîkariya skêçan pêşkêşî guhdaran kirin. Vê programa kulturî gelek bala guhdaran kişand. Radyoya Finlandî, program qeyd kirin û di dawiya programê de jî bi Serpîlê re hevpeyvîn çêkirin.

Ji bilî van tiştên jorîn, delegasyonê hefteyêkê di cihên cûrbecûr yê forumê de ji bo bala beşdarvanên foruma jinan ya Îskandinavyayê bixşînin ser pîrsa Kurdî, xebatên propagandayê kirin. Ji bo Leyla Zana û parlamen-

terên Kurd yê din bê qeyd û şert bîne berdan û parlementerîya wan şûnde bê dayin, îmze hatin beravkirin û her weha ji bo ku Konseya Ewlekarî û Hevkarîya Avrûpayê heyetêkî bişîne Kurdîstanê jî îmze hatin berhevkirin. Qasî du hezar kesan ji welatên cûrbecûr yê beşdarvanên Nordisk Forumê înzayên xwe di bin van daxwazan de avêtin. Bi hezaran belavok ku doza boykotkirina turîsma Tirkîyê dikir, hat belavkirin û li ser van babetên jorîn li her amadekirin. Înzayên ku ji bo parlementerên Kurd hatin berhevkirin ji Serokomarê Tirkîyê Suleyman Demirel re, ji serokê meclîsa Tirkîyê re, ji Weqfa Mafên Mirovatî li Enqerê re û ji Amnesty Internationalê re hatin şandin. Belavkirina belavokan ji bo boykotkirina turîsma Tirkîyê re û kampanya îmze beravkirinê ji bo babetên jorîn li ser navê Federasyona Komelên Kurdîstanê û Yekîtiya Jinên Kurdîstanê Li Swêde hat kirin.

Çapemeniya Finlandî ji xebatên jinên kurd re gelek eleqe nîşan dan, fotograf kişandin û li ser semîneran û xebatên din material wergirtin. Herweha televizyona Swêde jî bi du kesên delegasyonê re li ser raxistinê hevpeyvîn çêkir.

RAMANÊN RAMANWERAN

Şerê navxwe şerê hilweşandina destxistinan e

S. Bengîn

Şerê ku li başûrê welêt di nav herdû hêzên ji hêla potansiyel mezintirîn de derket, li gor termînolojîya şer, şerê navxwe ye. Di şerên navxwe de, ya hêzek bi ser dikeve, dewletê û desthilata welêt bi zora çekan digire, ya jî her hêzek beşekî welêt ji xwe re digire û îdara xwe ava dike. Lê herdû encam jî ne huqûqî ne.

Şerên navxwe li hemû deran, di maneye huqûqî û siyasî de, ji bo bi zorê girtin û bi hinekên din re parvenekirina desthilata welêt e. Di desthilateke bi vî awayî bidestxistî de demokrasî tune; desthilateke wilo temsilkarîya îrada gel nake û ne qanûnî ye.

Di taybetiya başûrê Kurdistanê de, hêzek ne kare a din rake û ne jî kare bi serê xwe tenê welêt îdare bike. Bi şerê wilo hew welat û gelê reben li ber nigan dire, welat dibe du beş û du herêmên leşkerî. Ev yek gunehkariyê mezîne.

Ez çûm wir, min dît û bihîst. Dewlet hilweşandine, herdû hêzan îdara herêma xwe girtine destê xwe. Karmendên ku heval û dilxwazên YNK bûn ji herêma Behdînan çûne û ên ku heval û dilxwazên PDK bûn jî ji herêma Soran çûne. Ne bi dilê xwe çûne, ji bo ku canê xwe xelas bikin çûne. Li herêma Behdînan Partî her tişt e. Li herêma soran jî YNK her tişt e. Leşkerê dewletê belav kirine. Ne dewlet û ne jî Parlamento heye. Heger herdû serok nexwazin, parlemento nikare tu karan rêve bibe. Di rêvebirina kar de, ji komeleke kulturî a bajarê Hewlêrê bêtir ne xwedî îhtiyarî ye.

Şerê navxwe, ji hêla netewî de wendakirina yekgirtina netewî ye û ji hêla leşkerî de jî, wendakirina bi hezaran, belkî jî bi dehhezaran kesên ku amade ne welatê xwe li hember êrişên ji derve bîn welêt, biparêzin e. Ev kirin, mixabin ne karekî netewepewerîye, bi maneyeke din, karekî wilo hew kuştina welatperweran e, talankirina welêt e û bi kêmasî binêvîkirina potansiyel-welêt a parêzgeriyê ye. Ji ber ku dijminên Kurdan xurt in û Kurd bixwe qels in, qeweta wan nagihe wendakirinên wilo mezîne. Şerê wilo jî bo Kurdan destpêka wendakirina hemû destkewtiyan e. Li gor ku tê xuyakirin, ev şerê xwe bi xwe, bû sedema ku Tirkiyê, Îranê,

Sûriyê û bi awayekî veşartî jî Iraqê, karibin di dîplomasiya navneteweyî a di derheqê pêwîstiya yekgirtîbûna axa Iraqê de piştigiran li xwe pirtir bikin, dostên Kurdan jî di vî derheqê de têkevin şikên mezîne û bêhêvî bibin. Tiştê ku dostan dît: Kurd nikarin xwe îdare bikin.

Ji ber ku şerên navxwe, li navgund û bajaran dibin, tesîreke yekser li civatê dikin. Di civatê de ewlekariya jîyana rojane, a kirrîn û firotinê, a kar û a her babet pêşveçûnê radibe. Heger dirêj bajo, ji bedêla îdara qanûnî de, anarşî di civatê de serdest dibe. Birçîbûn û belengazî dibe faktoreke ku li welêt ji hemû tiştan pirtir e. Loma şerên navxwe, hilweşandina her babet hêjayî û bidestxistinan e. Tiştên ku bi xwedana salan hatine bidestxistin û avakirin, wê di çendakî de bîn hilweşandin. Wê bi hezaran welatperwer bîn kuştin. Di şerê wilo de heq û neheq tune ne. Hêviyek tê fetisandin. Ev dijminatîya welêt e. Piraniya Kurdan bi vî karê keleşan bêzar in.

Pêşî şer derket û rawestîya, dîsa dest pêkir û dîsa rawestîya. Mam Celal û Kak Masud herdû jî dibêjin ku dixwazin şer rawestînin, lê dîsa dest pê dike. Ev yek him ne şare-zabûna wan a di vî derheqê de û him jî hebûna destên dijmin ê di nav wan de eşkere dike. Lê be guman wê ev şer bê rawestandî. Aştî heta demê serdest be, lê şerê wilo her dem dîsa dikare bibe. Heta ku herdû alî, hêzên xwe ên çekdar belav nekin, parastina welêt û ewlekariya civatî nespêrin dewletê û hêzên dewletê nebin hêzên xwedî desthilat, dîsa şer dikare dest pê bike.

Ji bo garantîkirina hebûna Dewleta Federe û parastina serketinên Kurdan, divê pir ne dereng sê tişt bîn kirin:

1- Piştî ku Dewleta Federe hat eşkere kirin û pê de, pêşmerge ji bo ewlehîya Dewleta Federe bîn xeter û bargiranî. Dewlet û destkewtiyên din bi pêşmerge nema. tîn parastin. Pêşmerge bi xwestina dilê xwe ne, dema nexwazin şer jî nakin û li emran guhdar nakin. Gelek ji wan jî bo aboriya zarokên xwe wî karî dikin. Gelek ji pêşmerge herdû hêlan hevdû nas dikin. Ji ber bûyerên berê û baweriyên cuda nikarin bi hevdû re kar bikin. Bav û birayên hevdû, hevalên hevdû kuş-

tine. Ev xetereke mezîne. Divê hêzên pêşmerge bîn belakirin, ji bo parastina welêt, hêzên dewletê bîn avakirin.

Ji hêla leşkeriya modern de, eşkere ye ku pêşmerge nema dikarin welêt biparêzin. Pêşmerge ji bo çi ne? Ger ku ji bo herdû alî xwe ji hevdû biparêzin bin, bila herdû jî hêzên xwe belav bikin, nema pêwîst e ku xwe ji hevdû biparêzin jî.

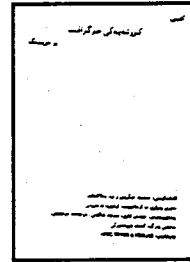
2- Divê serkirdayetiya herdû hêzan têbigihêje ku dewletek heye, ji wan bilindtir e, divê ew karibe xwedî desthilat be. Ewlekariya welêt, rêvebirina her babet karan û yasayî, bê munaqaşe divê di destê dewletê de be. Parlamento û Hukûmet heye, ji bo çî û bi çî desthilatê C. Talabani û M. Berzani li ser navê Dewlet û Parlamentoyê li vî alî û wî alî dikevin pêwendîyan. Serokê parlemento heye û li gor protokolê jî herdûyan jî bilindtir e. Dixwazin kar bikin, bila bibin wezîr, serokwezîr ya jî serokê parlamentoyê û bikin. Ger nabin, bila bihelin ên ku wî karî dikin derkevin pêş. Ên ku ew kar girtine ser milên xwe, ne karmendên wan bi xwe ne. Ger ne wilo be, dezgehên dewletê jî rûnanin.

3- Divê partî di derheqê rêvebirina kar de xwe di ber dewletê ra nekin, xwe ji dewletê re alternatîf nebînin, ji derve dewletê, karên îdarî birêve nebin û nekevin pêşîya dewletê ku ew kar bi rêve bibe û bibe xwedî otorîte. Divê partî, ji qada îdarekirina welêt derkevin, bila dewlet û hukûmet di vî qadê de bibin xwedî rol û siyasî. Divê partî xwe di ser dewletê re nebînin, divê bihelin ku dewlet bibe xwedî prestîj û otorîte.

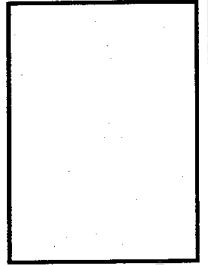
Dibe ku ev ne karên hesan bin. Lê ger Kurdên başûr bi rastî dixwazin bi ser kevin û azad bibin, divê karibin van astengan ji pêşîya xwe rakin. Dixwazin azad bibin, divê qebûl bikin ku karbidestên dinyayê welatekî teslîmî alîyekî ji wan nakin û îdara partiyan ji bedêla îdara dewletê de qebûl nakin. Divê Kurd karibin bibin dewlet. Ger Kurd nikarin xwe wek dewlet îdare bikin, wê çaxê ya wê hinek din bîn wan îdare bikin û ya jî wê bîn firotin.

Weşanên Nuh

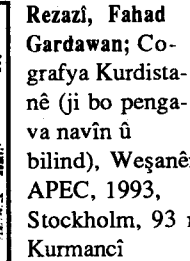
Amed Tigris B. Welatevin Kurteyekî Coğrafya (bo xwendînge) Weşanên APEC, 1993, Stockholm, 48r. Soranî, wergera ji Kurmancî bo Soranî: Nasir Rezazî

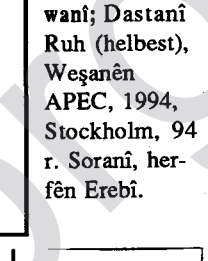
Farûq Hefîd; Mûzexaney Et-nografî Kurd Le Başûrî Kurdistan da, Weşanên APEC, 1993, Stockholm, 272 r. Soranî

A. Tigris, Nasir Rezazî, Fahad Gardawan; Coğrafya Kurdistanê (ji bo pengava navîn û bilind), Weşanên APEC, 1993, Stockholm, 93 r. Kurmancî

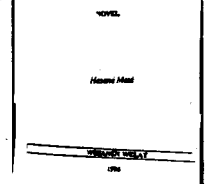
Fehed Gerde-wanî; Dastanî Ruh (helbest), Weşanên APEC, 1994, Stockholm, 94 r. Soranî, herfên Erebi.

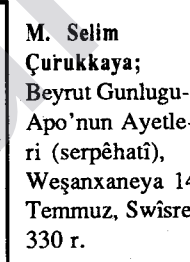
Aram Kakey Fellah; Çaweriwanî (roman), 1992, Stockholm, 98 r. Soranî

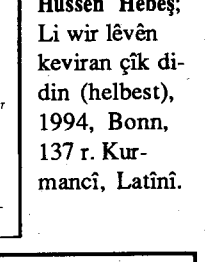
Hesenê Metê; Labîrenta Cinan (çîrok), Weşanên Welat, 1994, Huddinge/Swêd, 197 r. Kurmancî

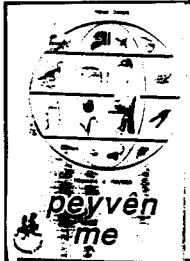
M. Selim Çurukkaya; Beyrut Gunlugu-Apo'nun Ayetleri (serpêhatî), Weşanxaneya 14 Temmuz, Swîsre, 330 r.

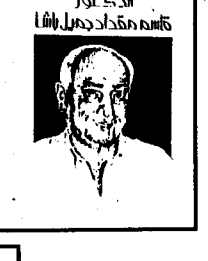
Hussên Hebeş; Li wir lêvên kevîran çik didin (helbest), 1994, Bonn, 137 r. Kurmancî, Latîni.

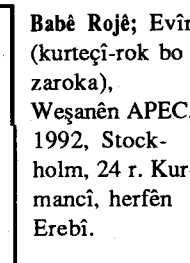
Haluk Ozturk; Hêsinayî û Heywan, peyvên me Pirtûka alîkariyê ji bo dersên zîmanê Kurdî Weşanên Roja Nû, Stockholm, 66 rûpel

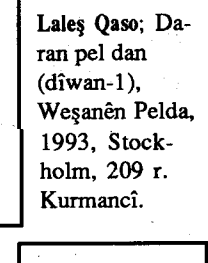
İbrahim Mehmûd; El-Duktur Qasim Mîqdad Cemîl Paşa, 1994 Sûriye, 189 r. Erebi.

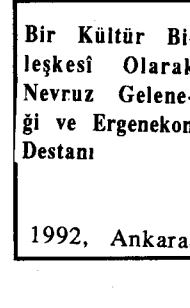
Babê Rojê; Evîn (kurteçî-rok bo zaroka), Weşanên APEC, 1992, Stockholm, 24 r. Kurmancî, herfên Erebi.

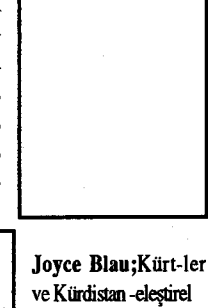
Lales Qaso; Daran Pel dan (dîwan-1), Weşanên Pelda, 1993, Stockholm, 209 r. Kurmancî.

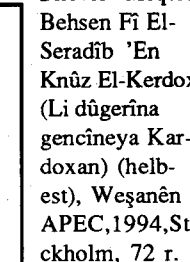
Bir Kûltür Bileşkesi Olarak Nevruz Geleneği ve Ergenekon Destanı (Wek Senteza Kulturekê Kevneşopî ya Newrozê û Destana Ergenekonê), 1992, Ankara, Tirkî, 12r.

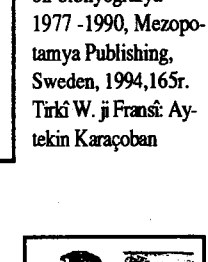
Kurdaxî; El-Muslîmîn we-l-Queziyet ul-Kurdiye (Muslman û Pîrsa Kurdî), Weşanên Cudî, Koln, 1994, 80r. Erebi.

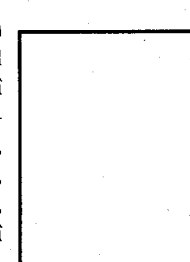
Dr. Ebdurrehman Qasimlo; Çil Sal Xebat Le Pênawî Azadî -Feslî sêyem 1333-1326, Çapî Yekem, PDK-Îran, 1991, 87 r. Soranî

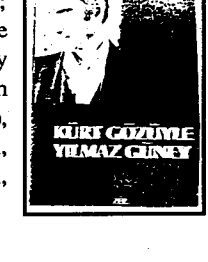
Kürtler ve Kürdistan 1977-1990, Mezopotamya Publishing, Sweden, 1994, 165r. Tirkî W. jî Fransî; Aytekin Karaçoban

Dilover Megerî; Behsen Fî El-Seradîb 'En Knûz El-Kerdox (Li dîgerîna gencîneya Kardoxan) (helbest), Weşanên APEC, 1994, Stockholm, 72 r.

Mahmut Baksî; Kürt Gözüyle Yılmaz Güney (Bi çavê Kurdan Yılmaz Güney), Weşanên Zêl, 1994, İstanbul, 126 r. Tirkî.

Serokwezîrê Hukûmeta Herêma Kurdistanê Kosret Resûl Elî:

“Şerê birakujiyê gelek zerar da me”

Endamê redaksiyona me Lewend Firat çendeki berî çûbû Kurdistanê Başûr. Ev hevpeyvîna li jêr ku bi Serokwezîrê Hukûmeta Kurdistanê birêz Kosret Resûl Elî re çêkiriye, hin pirsên şerê birakujiyê zelal dike.

Armanç: Ev bêtirî du salan e ku li ser hîlbijartin û avakirina hukûmetê re derbas dibe û piştî Fûad Mahsûm, tu serokwezîrê duwemî, di dema we de hukûmetê çend yasa ji parlamentoyê derbas kirine û çiqas ji wan bi cî hatine?

Kosret Resûl: Ji dema me berpirsiyariya hukûmeta herêma Kurdistanê wergirtiye; yasayê partiyên siyasî, yasayên komeleyan û yasayê çekhilgirtinê derçûye û herweha ji dema ku me hukûmet avakiriye gelek kar hatine kirin. Me karibûye mehê 30 dînar meaşên hemû karmendên Kurdistanê zêde bikin, meaşek wek îkramiyê bidin ji bo teqawidên Kurdistanê, meaşên memosteyên Unîversîteyê, mamosteyên enstîtuya, hakîman û doktoran zêde bikin, her mehê 250 dînarî bidin malbatên şehîdan û me dest pê kiriye ku erd li malbatên şehîdan û pêşmergeyên kevin belav bikin.

Herweha projeyek me heye; alawtin û deranîna petrolê ku parreyek zor hatiye serfikirinê, niha dest bi kar kirine û %50 karê wan encam daye. Projeyek me heye ku elektrîka Sulêmaniyê û Hewlêrê bi xeta bendava Derbendixan ve girêbidin û ji bendava Dûkanê elektrîkê bighînin Dihokê. Di dema ku gelek problemên me hebûn; rewşa aborî xerab bû, bi îptalkirina 25 dînarên kevin xelkê Kurdistanê milyarek dînar zirar kiribûn û şerê navxwe gelek zerar dan karê me. Lê belê heta di dema şer de ji hukûmeta me li ser kar bû û ji bo sekinandina şer karekî baş kir.

Armanç: Ji bo rawestandina şer we çî kir? Şer sê mehan dom kir, dibêjin hukûmeta we pasîf maye we tişteq nekiriye.

Kosret Resûl: Ez nabêjim wekî hukûmet me karekî baş kir. Ez bi xwe 3 caran ji kuştinê xilas bûm ji ber ku ez çûbûm şer bidim sekinandin. Ez çûm herêma Herîr, Şaq-lawe, Hewlêr, Silêmanî û çûm her deverê ji bo ku şer rawestê. Birasî beşek ji wezîran jî li ser karê xwe bûn.

Armanç: Lê dibêjin di şer de te û Cewher Namîq we cilên leşkerî li xwe kirine û we şer kiriye.

Kosret Resûl: Na derew e. Her ev cil (cilên resmî) li min bûn û di dema şerî de ez her tim li gel kak Mesûd bûm. Kak Cewher jî neçûye şer li Selahedîn, li polîtîbîro mekteb siyasî rûniştûbû. Lê ez ne rûniştûbûm min kar dikir ku şer nebe. Tu dikarî ji her kesî bipirsî.

Armanç: Di nav Kurdan da ditinek hete dibêjin Kosret hem di nav hukûmetê de hem jî di nav Yekîtîyê de tûj e, terefîtarê şerî ye tu di wî warî de çî dibêji?

Kosret Resûl: Ez nebûma dibe ku şer firehtir bibûya. Bi

Kosret Resûl Elî: “Şerê birakujiyê şerêkî xirab bû û malwêranî bû. (Foto: Armanç)”

şahidiya kak Mesûd ku bixwe serokê PDK'ê ye û terefek ji şer bû, di dema şerî de li ser televîzyonê gotiye ez sipasiya serokê hukûmetê dikim ku karekî baş kiriye ku şer nebe. Serokê ÎNS Ahmed Çelebî jî gelek caran li ser televîzyonê gotiye ez sipasiya serokê hukûmetê dikim, daxwaz kir û gelek kar kir ku şer nebe.

Armanç: Sebebê şer çî ye? Di raya giştî de dibêjin YNK naxwaze di 1995'an de hîlbijartin çêbibin.

Kosret Resûl: Na tişteki weha nîne.

Armanç: Vê yekê Kurd dibêjin? Ez 15-20 roj in li vir im, min jî xelkê bihtîstîye.

Kosret Resûl: Dibe ku te tenê aliyek ji Kurdan ditibe. Partî dibêje YNK naxwaze hîlbijartin çêbibin. YNK dibêje PDK li dijî YNK'ê bi Hizbullah, Tevgera Îslamî, Îran û Tirkîyê re hevkarî kiriye. Ji ber ku YNK bi hêz bûye, xwestine hêza wê kêm bikin. Ev gotinên herdu aliyên in.

Armanç: Di wî şerê birakujiyê de çend kes hatine kuştin?

Kosret Resûl: Heta nuha tu jimartin çênebûye lê gelek kes hatine kuştin.

Armanç: Bi texmînî çend kes hatine kuştin?

Kosret Resûl: Ez dibêjim li dor 1000 kesî hatine kuştin.

Armanç: Ji kîjan aliyê?

Kosret Resûl: Ji hemû aliyên.

Armanç: Em bêjin di hîlbijartinê sala 95'an de YNK'ê wek 92'yan pir deng negirtin. Hûnê wek muxalafet di parlamentoyê de kar bikin?

Kosret Resûl: Na ewê çima pir negrin. 92'ya de ferqa di navbera me û PDK'ê de 1500 deng bûn, yanê kursiyek jî ferq tunebû. Nûka jî diyar nîne ku xelkê deng bide YNK'ê an PDK'ê, an par-

tiyek din. Meriv ji nuha de nikare bibêje ku heta 95'an çî dibe çî nabe. Vî şerê birakujiyê rûmeta herdu partîyan jî kem kir.

Armanç: Li Konseya Ewlekarîyê ya Koma Miletan hewldanek heye ku ambargo ji ser Iraqê rabe. Heke ambargo rabe ewê testreke çawa li Kurdistanê bike, eger testr negatîf be, we di wî warî de kîjan tedbîr bînin girîntî?

Kosret Resûl: Du aliyê vî meselê hene. Aliyê derve û aliyê hundur. Aliyê derve girêdayî ye bi dewletên dinê û rojava, ewê çî bikin? Ku dev ji Seddam berdî ewê alîkariya wî bikin ku Kurdistanê bigre, yan ambargoyê radikin li hember wê jî divê Seddam ji pîrsa Kurdistanê çareser bike û rewşa aborî baştir bike? Ev ne diyar e.

Aliyê hundur ev e ku dema ambargo ji ser Iraqê rabe YNK û PDK şerê hev bikin, rewşa parlamento û hukûmetê pir xerab dibe.

Lê eger cepha me ya hundur bi hêz be, em destê hevûdu bigrin wê tu tesîrek zêde neke. Ji ber ku morala ordiya Iraqê pir xerab e, muxalafet nav de pirr e, xelk bêzar e, gotinan ji Seddam û rejîmê re dike. Li gor baweriya me heta Gulana 1995'an ambargo ji ser Iraqê ranabe.

Armanç: Heke Hêza Çakûç wexta wê xelas be û Tirkîyê mohleta wê dirêj neke hukûmeta we de çî bike, hûn dikarin xwe biparêzin?

Kosret Resûl: Dirêj dikin.

Armanç: Em bêjin ku dirêj nekir? Ji ber ku şerê birakujiyê heye DYA dibêje emê dirêj nekin. Heke weha dom bike emê dirêj nekin.

Kosret Resûl: Eger şerê birakujiyê hebe hertîşt ji destê me diçe. Ku dirêj bike Îran tê, Iraq tê, Tirkîyê tê, hemû tînen û her tişt diçe. Nabe şerê birakujiyê hebe.

Armanç: Ez dema li sîkê digeriya min dît; yê parsê dikin pirr bûne, xelk feqîr e, hûnê çawa pîrsa aboriyê çareser bikin?

Kosret Resûl: Rast e. Eger ev şer nebe em karin meaşên karmen-

dan û yê mamosteyan zêde bikin, ehmîyetê pirtir bidin rewşa aboriya xelkê, serjimêrê çêkin, ewên ku tî bidin wan ne ku bidin hemû kesî. Eger ev şer nebûya ev hemû di programa me de bûn. Wext tu dizanî bunyeya aboriya Kurdistanê tîk çûye, Baasê 23 sal programek daye ber xwe ku civaka Kurdistanê ji civakek berhemdar (ûretîcî) bike civakek (tîkîcî) serfkar. Xelk li ordîgehyan civandiye. Tu hatina ordîgehyan tunebû tenê her meh maşek ji hukûmetê distandin û çekê hukûmetê hildigirtin.

Bunyeya hîmî (alt yapi) ji binî xera kiribûn. Me dixwest bunyeya hîmî ya aboriya Kurdistanê avabikin, ser çavên esasî ji çandînê û avdanî û avakirina gundan e, şuxilandinê karxana ye. Ev tişt di programa hukûmetê de hene û me ji rêxistin û hukûmetan daxwaz kiriye ku alîkariya me bikin.

Lê belê van çar mehan zerara pir mezin da hukûmetê, zerara mezin da tecrube ya me ya demokrasîyê û ev şer şerêkî pir xirab bû û malwêranî bû.

Armanç: Piştî şerê birakujiyê, dibêjin rola hukûmeta we tenê li Hewlêrê heye hukûmetên din çêbûne, li Kurdistanê 3 hukûmet hene, ev rast e?

Kosret Resûl: Rast e. Rola me tenê li Hewlêrê heye. Li parêzgeha Dihokê kontrol di destê Partiyê de ye. Lê parêzgehên Silêmanî û kerkûkê kontrol di destê Yekîtîyê de ye.

Li deverên li ser sînor jî; Îran, Hizbullah û tevgera îslamî kontrol xistine destê xwe. Hewlêr, Selahedîn û Şeqlawe jî di bin kontrola me de ye.

Armanç: Di 25'ê Tebaxê de civîna parlamentoyê hebû û ez li wir bûm. Li ser te demançe hebû, gelo ev li gor yasayê ne yasax e?

Kosret Resûl: Belê, demançe min li ber min bû. Li gor yasayê ne yasax e.

Armanç: Gelek rêxistinên alîkariyê hene, gelo koordînasyonê wan

Bi kurtî ji yana Kosret Resûl Elî

Di 1952'an de ji dayik bûye. Li Bulgarîstanê (72-74) zîreat xwendîye, heta 1975'an endamê PDK'ê bû. Piştî 1975'an li gel YNK'ê kar kir. Di 1977'an de li Hewlêrê hat girtin. Piştê li Hewlêrê rêxistina Komela ku di nav Yekîtîyê de bû çêkir. Di 1983'yan de çû derveyî welêt. Piştê dîsa vegeyriya welêt. Di 1988-89 de bû endamê polît-buroyê. Serokatiya gelek şeran kiriye. Bo nimûne; li ser navê Bereya Kurdistanê Şerê Korê* bi rê ve birîye. Di 1992'an de bû endamê parlamentoyê. Di 11.4.93'yan de hukûmeta duwem a Kurdistanê damezrand. Di serhildanê de serokatiya şerê girtina Hewlêrê, Kerkûkê kiriye û di 1988'an de di girtina mala Seddam ya li Serêreş de serokatî kirîye.

Şerê Korê: Korê gundek e ku dikeve navbera Selaheddîn û Şeqlaweyê. Piştî serhildanê, Kurdan ordiya Seddamî li wir dan sekinandin. Tanqên Iraqê yê şewitî hîn jî li vir in.

heye an na?

Kosret Resûl: Beriya ku hukûmeta me ava bi be van her yekî bi serê xwe kar dikir. Hîn ji wan girêdayê partîyan e. Lê piştî avabûna hukûmeta me bi wan re konferansek civand, konferansek li Hollandayê çêbû yek jî li vir çêbû. Me got divê hemû bi hukûmetê re bidin û bistînin. Hinan gotin em nakin, hinan jî gotin em dikin. Lê belê berî şer hemîyan soz dan me ku li gel hukûmetê hevkarîyê bikin. Heta berê, dema nûnerên hukûmetên derve dihatin, berê diçûn ba partîyan lê piştî hukûmeta me ava bû me gelek kar kir. Nuha dema tînen berê tînen ba me û em bi resmî bi hev re rûdin. Heta serokwezîrê Îngilîstanê John Major nameyek resmî bo min şand. Demê heyetêk bi serokatiya Lord Jefrya Arthur hat, li parlamentoyê bi resmî teslîmî min kir. Têde nivî-sandîbû ji serokwezîrê Îngilîstanê bo serokwezîrê Kurdistanê. Ev pêşketinek baş bû.

Armanç: Li gel vî yekê tişteq bi taybetî bi Swêd ve girêdayî ye, pirojeya Qendîl heye.

Kosret Resûl: Belê pirojeya Qendîl heye.

Armanç: Agahdariya we li ser pirojeya Qendîl heye, tevkarîya (koordînasyon) wê li gel hukûmetê çawa ye, Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê jî hevbeşê vî projeyê ye.

Kosret Resûl: Pirojeya Qendîl di destpêkê de bi rastî bi partîyan re bû li herêma Dihokê û heta nuha jî tesîra partîyan li ser me ye. Lê me li gel heyeta Swêdî ku hatibû vir qise kir. Heta dereceyekê tevkarîya wan li gel wezaretê Îmar û Îskanê heye. Wan di rêya ku ji Qendîlê diçe Etroşê de pişikdarî kirin. Lê ez nikarim bibêjim sedî sed bi me re hevkarîyê dikin.

Armanç: Berî şer hêza ÎNC (Konseya Netewî ya Iraqê) tunebû. Nuha meriv dinêre kontrola rîyan hemû ketiye destê Ahmed Çelebî, ev yek ji bo Kurdan ne talûke ye?

Kosret Resûl: Na ne talûke ye, ew rola aşîyê dilîze.

Ma Kurd gurên hevdû ne?

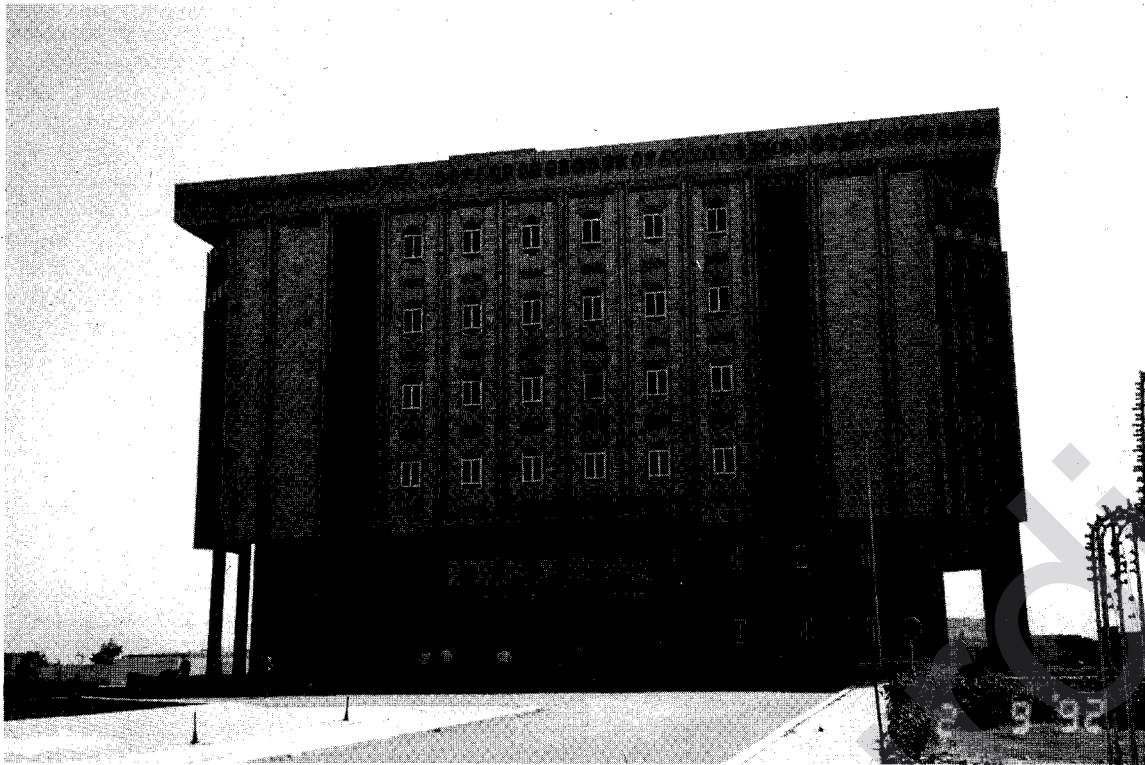
Mustafa Aydoğan

Sê salên Kurdan û hêviya neteweyekî

Sal 1991, hawara girseyan di-gihaşt ezmanan. Bi milyon Kurd berê xwe dabûn serê çiyân. Koça milyon dinya rakiribû ser piyan. Neteweyekî serî hildida. Neteweyekî li hember êrîşa tarîtiyê, bi mîrxasî di ber xwe dida. Neteweyek di nav ba û bahoza bêhêvîtiyê de, xwe li rohnîyê digirt. Neteweyek di bazara mirinê de, li jiyane digeriya. Neteweyê ku tev li hemû dijwariyan, xwe li hêviyê pêçabû, di bin êrîşa xezeba dijmin de, li perçeyekî welatê xwe berbangazadiyê zevt dikir. Hêviyên çandî zil didan; îmkana çinîna van hêviyan û wergirtina berê vê çinîne, xewn û rastî tev li hevdû kiribû. Neteweyekî hêdî hêdî nişanî dinyayê dida ku şiyana birêvebirina civakê pê re hebû. Û neteweyê ku ji bîndestîya sedsalan off bûbû, di nava malbata gelên cihanê de, ji xwe re li cihêkî digeriya.

Ev tabloya 1991'ê ya ku ji bo "bikaranîna îrada azad" rê vekir, hîn jî li ber çavên Kurdan e. Bi saya bûyerên ku ev tablo xemilandin, şertên Gulana 1992'an hat amadekirin. Di 19'ê Gulana 1992'an de, pêvajoyeke nû dest pê kir; gaweke dîrokî hat avêtin. Li başûrê welêt hilbijartinên dîrokî çêdibûn û rêya ku ber bi Kurdistaneke demokratîk ve diçû, bi hêvî û bi bawerî dihat vekirin. Şewqa vê hêvî û baweriyê, xwe da her aliyê welêt.

Ew roj baş tê bîra her Kurdî/Kurdê. Piraniya civaka me piştigiriya wê pêvajoyê, bê qeyd û şert kir û ji bo parastina deskevîtan ku li başûrê welêt hatibûn bîdestxistin, çî ji destan dihat, teksîr nekir. Tevî ku di wê rojê de, li ser awayê birêvebirina hilbijartinan hinek îddîa hatin holê jî her Kurdekî/Kurdekê digot; "Ji bo min kî bê hilbijartin, ne girîng e. A girîng ew e ku gelê Kurd di dîroka xwe de, cara yekem bi destê xwe, bi îrada xwe, bi biryara xwe, hilbijartinekê amade dibe." Bi vî awayî menfaetên giştî di ser hertiştî re hatin girtin. Ev hilbijartin ji aliyê raya giştî ya dinyayê jî mîna hilbijartinekê azad û demokratîk hat nîrxandin. Gelek rojnameyên welatên cuda yên Ewropayê jî bi awakî pozîtîv li ser vê bûyerê nivîsîn. Di 17'ê Gulanê de, di rojnameya "Dagens Nyheter" ya Swêdê de jî nivîsek bi navê "Ett demokratiskt Kurdistan" (Kurdistaneke demokratîk) derket. Min wê rojê, ji ber girîngiya bûyerê û ji bo nişandana hêviyên raya giştî ya Swêdê, ew nivîs wergerand Kurdî û di nava rûpelên Berbangê de weşand. Ev proses li gelek deverên din yên dinyayê bi awayên cuda hat jiyîn. Ji ber ku Kurdan di dîroka xwe de, cara yekem di hilbijartinan ku wan bi xwe amade kiribûn de, ji bo xwe deng didan, hem raya giştî ya Kurdan û hem jî ya dinyayê, li hember kil û kêmasiyan, ji adetê zêdetir bi tolerans bûn. Divê ev helwest tu carî neyê wê maneyê ku wan hem hilbijartin û him jî danûstendinên ku di wê

Avahiya Parlamentoya Hewlêrê

Gelo serokê Parlamentoya Başûrê Kurdistanê, mîna serokê organa qanûndanîne ku ji aliyê gel ve hatiye hilbijartin û serokê Hukûmeta Başûrê Kurdistanê, mîna serokê organa birêvebirinê ku selahiyeta xwe ji organa qanûndanîne wergirtiye, li hember vî şerê ku îrada organên hilbijartî nas nedikir û bi qaideyên xwe, hem otorîteya van herdu organan ji ortê radikir û hem jî wan di pratîkê de, bêfonksiyon dihişt, helwesta ku ji wan dihat xwestin, wergirtin? Ma gelo herdu organan di pêvajoya şer de, îmtîhaneke baş dan? Jiyanê nişan da ku di destpêkê de, ne serokê Parlamentoyê û ne jî serokê Hukûmetê, bi helwesta muessesebûne hereket kirin. Herduyan jî bi destpêkirina şer ve, berê xwe dan cepheyên xwe, li aliyên partiyên xwe cih girtin û bi çî awayî dibe bila bibe, di birêvebirina vî şerî de, wek endamên serkirdayetiyan partiyên xwe rol leyistin.

pêvajoyê de rû didan, mukemel diditûn.

Ev bûyer ne bi tenê ji bo Kurdan, lê herweha ji bo hemû gelên Rojhilata Navîn û nemaze jî ji bo wan dewletên ku ji sedsalan û vir de, xwedî tecrubeyên dewletbûnê bûn, numûneyeke nû û pêş de bû. Ji ber vê xusûsiyete, gelek dewletên herêmê ketin nava tîrseke mezin. Ev tîrs bi gavên piştî hilbijartinan û nemaze bi wan gavên ku hilbijartinan bi xwe rê jê re vekir, bêtir bû. Kurd gav bi gav ber bi dewletbûnê ve dimeşyan; di 19'ê Heziranê de Parlamento; di 4'ê Tîrmehê de Hukûmet û di 4'ê Çiriya Pêşînê de îlana Dewleta Federal ya Başûrê Kurdistanê. Hêviyê li herçar perçeyên welêt, dilê Kurdan dabû ber xwe. Meyla pêşveçûnê û hewildanên ji bo xurtkirina deskevîtan neteweyî, di sala 1993'an de jî dewam kir. Ji ber vê yekê, sala 1991, 1992 û 1993'an, wê sê salên Kurdan hatin nîrxandin.

Ma "Kurd gurên hevdû ne"? Ev pêşveçûn heta destpêka Gulana 1994-an, bi kullekî be jî dom kir. Lê ji wê wextê û vir de, birînen ku diviyabû bihata pêçandin, ji nû ve hatin xurandin. Pêvajoyek ku hemû deskevîtan di van hêrsê salên Kurdan de hatibû bîdestxistin, dida ber xwe dest pê kir. Pêvajoyek di bin ronahiya mejiyekî talanker ku ji bo xwe "mafên mirovan" dixwest, lê li dijî terefên din "mafên mirovan" qet nas nas nedikir, hat jiyîn. Bajar dihatin wergirtin, dever dihatin "rizgarkirin". Kurdistana perçekirî vê carê bi destên Kurdan dihat par-

vekirin. Pêşmergeyên êsir diketin ji gullebarankirinê xelas nedibûn. Talankirin, îşkence, bi zorê gelek tişt bi girtiyên dangotin û hwd, hêdî hêdî şertên ku çavên xelkê li dagirkeran bigere, ava dikir. Vê carê, li axa başûrê perçekirî, xwîna bi sedan pêşmergan, bi destên Kurdan ve dihat herikandin. Hejmara jî-nên situxwar û zarokên sêwî zêdetir bû. Wêk ji kevn de tê gotin; "Kurd gurê hevdû bûn, Kurd ji hevdû re xurt bûn". Di vê rewşê de, di nava gel de, bi awakî bi heq weha dihat gotin: "Ger hêza Kurdan ewqas hebû, ji bo çî li deverên dagirkerî nediceribandin? Ma gelo ew pêşmergeyên me yên ku ji aliyê Kurdan ve hatin qetilkirin û hîn jî tîr qetilkirin, li ber deriyê bajarê Kerkukê bihatana şehîdkirin dê ne baştir ba? Ma gelo mafê tu kesî heye ku vê gava bi îddîaya ku dê dersa demokrasiyê bida Rojhilata Navîn, provake bike û rêya têkçûna deskevîtan veke?"

Hesabên li ser vî şerî hatin kirin

Di pêvajoya vî şerî de, hêzên herêmê yên ku di "Şerê Tengavê" de li ba "Hêzên Hevkar" cih stendin û îro ji nişka ve bûn "dostên" Saddam, ji bo ku embargoya Yekîtiya Neteweyan ji ser Iraqê rabe, xebateke pirrêhêl meşandin û hîn jî dimeşîne. Hemû dewletên cîran, ji bo parastina "yekîtiya axa Iraqê", rakirina embargoyê şert dîtî. Ji wan re firsetek peyde bûbû, êdî dikaribûn bi dinyayê bidin qebûlkirin ku "Kurd nikarin civaka xwe bi rêve bibin", ji ber vê yekê û ji bo li

"bakurê Iraqê" valahiya otorîteyê çenebe, divê pêvajoya ku Kurdan gav bi gav ber bi dewletbûnê dibir, têkeve bin kontrolê û sînorek jê re bê danîn. Gavên ku heta nûha dihatin avêtin, zor didan sînorên heyî jî. Lê vî şerî rengê pêvajoyê guhert û gelê Kurd xist nava taswasan.

Dema li ser sedemên vî şerî tê rawestîn, dijîtiyên ku di nava hêzên Kurdan de hene, bêtir tê munaqesekirin. Lê li gor min, ev hêla rastiye ya xuya ye. Rast e, sîstema fiftî-fiftî xetîmîbû. Di nava hêzan de, ji bo iqtîdarbûyînê, dijîtiyê hebû. Ji bo birêvebirina civakê, reqabeta siyasî ya di nava hêzên neteweyî de jî bûyereke xwezayî bû. Ev reqabet dikare carinan bi metodên îptîdaî yên ku gelek tahrîbatan bi xwe re tîne jî bê meşandin. Lê rewşa herêmê, hewildanên dewletên dagirker yên ku di eynî demê de bi xurtî derketin ortê, rewşa ku wan dixwest bê holê û nemaze rewşa ku bi alîkariya vî şerî hat holê, dibe sebebê ku mirov ji dervayî dijîtiyên ku di nava hêzên neteweyî de hene, li ser hinek sedemên din û hesabî mezintir bifikire. Ez hêvî dikim û dilê min jî dixwaze ku ev awayê fikirandinê çewt derkeve. Lê weha xuya ye ku sînyalên rastiya heyî, li dil guhdar nakin.

Helwesta organên hilbijartî

Di vî şerî de, rewşa herdu organên hilbijartî bala mirov bêtir dikişand. Li Kurdistanê, şerê birakujî berê jî gelek can dabû ber xwe û di sînga civakê de, birînen kûr vekiribû. Lê

vê carê rewş pirr guhertîbû; Kurd xwediyê muesseseyên neteweyî bûn û civak ji aliyê organên hilbijartî û li gor qanûnan dihat birêvebirin. Gelo serokê Parlamentoya Başûrê Kurdistanê, mîna serokê organa qanûndanîne ku ji aliyê gel ve hatiye hilbijartin û serokê Hukûmeta Başûrê Kurdistanê, mîna serokê organa birêvebirinê ku selahiyeta xwe ji organa qanûndanîne wergirtiye, li hember vî şerê ku îrada organên hilbijartî nas nedikir û bi qaideyên xwe, hem otorîteya van herdu organan ji ortê radikir û hem jî wan di pratîkê de, bêfonksiyon dihişt, helwesta ku ji wan dihat xwestin, wergirtin? Ma gelo herdu organan di pêvajoya şer de, îmtîhaneke baş dan? Jiyanê nişan da ku di destpêkê de, ne serokê Parlamentoyê û ne jî serokê Hukûmetê, bi helwesta muessesebûne hereket kirin. Herduyan jî bi destpêkirina şer ve, berê xwe dan cepheyên xwe, li aliyên partiyên xwe cih girtin û bi çî awayî dibe bila bibe, di birêvebirina vî şerî de, wek endamên serkirdayetiyan partiyên xwe rol leyistin. Bi kurtî herdu organ jî di vî îmtîhanê de, di sinifê de man. Gava ku hêzên din li dijî otorîteya wan derdiketin û çek bi kar dianîn, wê gavê herdu organan li ser bîngehê bicîhkirina otorîteya organan û qanûnan, bi tundî li dijî rawestîyan û ev helwest ji aliyê pirraniya Kurdan ve hat parastin. Lê ev helwest di vî şerî de nehat dîtî. Organên hilbijartî diviyabû beriya herkesî rîayetî qanûn û biryarên ku wan bi xwe derxistin, bikirana. Ger ew bi xwe rîayetî qanûnan nekî, wê gavê mafên wan yên ku xelkê dawetî rîayetkirina qanûnan dike jî ji ortê radibe. Qanûn divê ji bo herkesî derbas bibin. Ez di vî niqteyê de berê xwe didim serokên herdu organan û dibêjim ku bicîhkirina otorîteya qanûnên ku ji bo herkesî derbas dibin, berpirsiyariya we ye. Her çî dibe, bila bibe, divê hûn li gor vê berpirsiyariyê hereket bikin. Divê hûn îrada ku gel teslîmî we kiriye, nedîn tu deverin din. Hûn jî dizanin ku ji dervayî gel, tu şexsiyet, rêxistin an merciyên ku ji we mezintir in, tunene. Divê hûn li gor vî statuyê li xwe biniherin û xwe nexin bin tu îradeyên din. Belkî hinek dê ji min bipirsin; "Ma tu ji bo çî berê xwe didî Hukûmet û Parlamentoya reben û bêcare?" Ji ber ku bi ya min, berpirsiyariya parastina otorîteyê li ser milên herdu organan e û gelê Kurd hêviya xwe ji eşîran, şexsiyetên bi navûdeng û hêzên cuda bêtir, bi wan organên ku hatine hilbijartin û îrada neteweyê Kurd wergirtine, girê dide. Herdu organ jî mecbûr in ku li gor hêviyên Kurdan û qaideyên dewletbûnê bimeşin. Belkî ji bo hinekan, herdu organ ji du xaniyên ku ji dema Saddam mane, bêtir bi maneyê îfade nakin, lê ew jî bo gelê Kurd hîn jî kelayên hêviyê ne. Sedemên ku ez berê xwe beriya herkesî didim herdu organan û serokên wan jî ev e. Gelê Kurd hem parlamentoyê û hem jî hukûmetê divê, lê yên ku bikaribin bi berpirsiyariya xwe rabin û îrada gel bi rastî temsîl bikin. Ji bo ku ev herdu organên di vî şerî de di sinifê de mane, rola kela hêvîbûnê bi cih bîne, divê li gor selahiyetên xwe, bikevin nava danûstendineke din û helwesteke bi şexsiyet nişan bidin. Ji bo pêkanîna vê yekê, berpirsiyariyên dîrokî dikeve ser milên

herkesî.

Divê li gor vê bersiyariyê bête meşandin. Na na, bi vî awayê danûstendinên hêzên Kurdan û karakterê reftariyên wan, jiyandina dezgehên neteweyî yên bi şexsiyet pirr zehmet xuya dike. Ev awayê danûstendinên hêzên Kurdan û karakterê reftariyan, ji bo bilezkirina pêvajoya dewletbûnê, mîna asten-geke mezin xuya dibe. Kurd heta nuha nedewletbûyina xwe, bi xurtbûna hêzên dagirker û menfaetên dewletên ku di siyaseta dinyayê û nemaze di ya herêmê de xwedî giraniyekê ne ve girê didin. Lê ez îddîa dikim ku ger herkes destûra dewletbûyînê bide me jî em ê bi vî awayî di nîkaribin neteweyê Kurd di sewiyeya dewletbûnê de, bi rêxistin bikin. Bi vî mantiqê ku tê meşandin, ne dewlet, tu platformeke biçûk ya neteweyî jî pêk nayê. Ger em dixwazin bibin dewlet, divê em wê heyecan û şûûra 1991-ê ya ku di bin ronahiya hêviya ber bi dewletbûyînê çûyînê de peyde bûbû, jî nû ve derxine ortê.

Helwesta derengmayî

Hukûmet û Parlamentoya Başûrê Kurdistanê, wek min li jor diyar kir, di destpêka şer de, di dilê wan de çî hebû, bila hebe, lê li gor rastiya ku derket meydanê, li organên xwe bi xwedî dermeketin. Parlamento û Hukûmetê ancax piştî şer bi çend mehant, li xwe hay bûn û ji bo çareserkirineke ku di bin siya dezgehên neteweyî yên hilbijartî de, kete nava hewildanekê. Ew helwesta ku di vî awayî de destpêkê de bihata wergirtin ku bi derengî be jî hat wergirtin, ji aliyê gelekên, ji bo bi şexsiyetkirin û xurtkirina van dezgehên mîna şanseke nû hat nixandin. Hukûmet û Parlamentoyê xebatên rawestiyayî domandin û organên, biryarên ji bo çareserkirineke wergirtin. Hukûmetê di biryara xwe de, eşkere diyar dikir; "Ger ev pirs neyê çareserkirin, yanî banderîya qanûnan neyê bicîhkirin, em jî bo

berpirsiyariya meşandina karê Hukûmetê, ne amade ne." Parlamentoyê di 25-ê Tirmehê û 15-Tebaxê de, ji bo îstiqrara welêt û banderîya qanûnan deklarasyon derxistin. Ev helwesta nuh ya ji aliyê van herdu dezgehên ve dihat wergirtin, ji aliyê gelek kesan ve mîna ultîmatomekê dihat nixandin. Di sa bi saya banga serokê Parlamentoyê Cewher Namiq û serokê Hukûmetê Kosret Resûl, ji bo munaqeskirina rêyên çareserkirineke û rawestandina vî şerî, civîna Parlamentoyê ya ku Mesûd Barzanî û Celal Talabani jî beşdar bûn, hat amadekirin. Hukûmetê di wê civînê de, ji Celal Talabani û Mesûd Barzanî re, daxwaz û pêşniyarên wan yên ku ji 16 xalan pêk dihat, xwend. Hukûmet û Parlamentoyê bi derengî be jî dest bi însiyatîvgirtinê kirin û pirsên xwe li Parlamentoyê munaqes kirin û li wira biryar wergirtin. Ev awayê danûstendinê, mîna rexnekirina helwesta ku di destpêka şer de hatibû wergirtin jî hat fahmkirin. Ji aliyê din ve, bi derengî be jî li Parlamentoya neteweyî civandin, ji li Silopiyê, Şîrînpalase û Parîsê civandinê baştir e. Ez hêvî dikim, ev helwestê bê domandin û helwestên ku prestîja van dezgehên daxist, bê mahkûmkirin. Ev dê rêya xurtkirina prestîja wan bêtir veke.

Hudûdê piştigiriyê

Kurdan di destpêka pêvajoya ku bi 1991-ê ve destpêkir de, wek min li jor jî diyar kir, bê şert û qeyd piştigirîya xwe ya dilsozî nîşan dan. Lê piştî piştî van bûyeran, derket ortê ku civata Kurd di vî warî de çî qas şiyar be, piştigirîya li ser bingehê welathezîyê dê ewqas fonksiyoneke rast bileyize û ihtîmalên îstîsmarkirina vê piştigiriyê dê ewqas qelstir bibe. Divê bê diyarkirin ku hudûdê vê piştigiriyê heta dema ku menfaetên giştî yên neteweyî û nemaze deskevten ku hatine bidestxistin bê paraztin e. Ew danûstendinên ku şertên têkçûna

deskevten neteweyî pêk tîne, divê ne li hêviya piştigiriyê bin. Her gava ji bo xurtkirin û paraztina deskevten neteweyî û ji bo hilanîna van metodên îptîdaî yên ku muhra xwe li danûstendinên hêzên Kurdan dixîne, dê piştigirîya her dilsozekî/dilsozeke Kurd werbigre.

Helwesta hêzên Kurdistanî

Kurd di warê paraztina menfaetên giştî û xwe bi awakî azad û serbixwe ifadekirinê de, tev li hemû çewtî û kêmaniyan, di rewşeke baştir de xuya dikin. Ev rewş di pêvajoya şer de bi teqdîr hat dîtîn. Di vî şerî de, hemû hêzên Kurdan kêma ya jî zêde, helwestên xwe yên resmî di bin ronahiya dersên ku ji dîrokê hatine derxistin, diyar kirin. (Di warê resmî de, ji dervayî terefên şer, bi tenê sê hêzên Kurdên Rojavayê Başûrê Kurdistanê û hêzek Bakurê Kurdistanê helwesteke cuda wergirtin û raya giştî ya Kurdan ev helwest helwestek mîna helwestên salên 70-yî nixand.) Lê ji dervayî wan hemû hêzan, bêtî terefîngirtinê, an jî bêtî ku li tu sûcdarekî gerîne, bi perspektîva paraztina deskevten neteweyî li dij şerê birakujîyê rawestiyar. Ev jî di civakê de, li hember hewildanên terefên şer yên ku dibin sebebên bêhêvîyê, balanseke peyde kir û vêya hêviya civakê ya ji bo pêşerojê xurttir kir. Berê, di şerê birakujîyê de, terefîngirtin û terefê din bi şerxwazîyê îthamkirin, adet bû. Lê hêzên neteweyî bi awayê danûstendinên xwe, nîşan da ku ew helwesta kevn êdî ne helwesta serdest e. Ev divê neyê wê maneyê ku di warê sebebên şer de dîtînen hêzan tunene. Divê ev wek nîşana pêşveçûna di warê sewiyeya şûûra neteweyî de bê nixandin.

Civaka me tev li hertîştî, ji bo gavên ku bikaribin birînan bipêçin û di civakê de, jî nû ve îstiqrarê peyde bike, bi hêvî ye.

Ji Gernameya MARCO POLO Li Asyayê

Wergêr ji Swêdî: Mihemed Behsiwar

Tauris (Tebrîz) bajarek mezin e ku bi herema Îraqê (23) ve girêdayî ye; wekî din li vir gelek bajar û qezeyên din yên sabît jî hene. Lê di nav wan de Tebrîz bajarê herî girîngtir û gelê wê pirtir e. Gelê bajêr bi kirîn û firotinê û bi endustrîyê ve mijûl dibe. Karê wan îcatkirina cure cure şiklên cawê jî hevrîşim ku beşek ji wan bi zêr tê tevnikirin û qîymetên wan gelek biha ne. Rewşa bajêr ji bo dan û sitandinê gelek bi feyde ye û ji ber wê jî gelek bazirgan ji Hindê, Bexdayê, Mûsilê, Cremesorê (24) û ji gelek welatên Ewropayê jî bo kirîn û firotina malên ticaretê bikin dihatin virê. Meriv li virê karibû kevirên bi qîmet û mircanan bi rihetî bi dest bixistina.

Ew tacîrên ku ji welatên din dan û sitandin dikirin, gelek dirav qezenç dikirin û zengîn dibûn, lê xelqê cîh bi piranî feqîr û zizan bûn. Xelqê bajêr gelek tevlihev bû, ji gelek millet, qewmîyet û ji gelek mezhebên wek Nestûriyan, Yaqûbiyan, Gurcîyan, Farisan, Ermenîyan û Mihemedîyan ku grûba herî mezin ew bûn û di eslê xwe de ji wan re Tebrîzî tê gotin pêk dihat. Her qewmîyeteke zimanê xwe cuda ye. Bajêr bi bax û baxçeyan ve hatîye hawîrdorkirin ku fêkiyên herî xweştirin ji wan çêdibûn.

Ew xelqê Mihemedî bawerî û bê wefa ne. Li gorî bawerîya wan mafê wan heye ku malên kesên ku ne li ser ola wan bin bidizin û bişêlinin. Dîzîn û şelandina wiha di ola wan de ne sîc e. Lê ger ku kesek ji wan jî teref Mesîhiyan ve bê kuştin an jî lê niheqiyek bê kirin, ew şehîd tê hesabkirin. Ger niha ne ji aliyê meqamên karbidestên (25) ku niha li ser wan hukim dikin ve bihatina sekinandin û ji wan netirsîyana, dê ew gelek qetl û sîcan bikirna. Ev bîr û bawerî ji bo temamê Ereben misilman re derbasdibe. Dema ew dikevin ber mirinê, meleyek tê ber serê wan û ji wan pîrsa bawerîya wan a ku Mihemed Pêxemberê Xwedê yê heq dike. Ger ew bersîv bidin ku ew bawer dikin, hingê mele sozê xelasîya wan dide. Piştî wê rihetîya efûkirina sîcan ji wan re heq tê dayîn ku ew rezîlî û neheqiyên curbucur bicîh bînin. Ger ew karibin Tataran bînin ser ola xwe û tê de bi ser kevin, wî mafi di xwe de dibînin ku her sîcî bikin. Ji Tebrîzê heta Îranê konaxa 12 roja ne.

Ji Tebrîzê ne gelek dûr dêrek heye ku navê xwe ji Barsamo (26) yê miqedes girtîye û bi îbadetên xwe tê dinasin. Li wirê serokrahîbek û gelek keşiş hene ku cilên wan dişibin terîqeta Kermelîtan. (Navê wê jî çiyayê Karmel ê Îsraîlê. MD) Ji ber ku naxwazin jîyanek miskîni û tiralfî bijîn, ewana karê tevnikirina qayîşan dikirin da ku ew van qayîşan di îbadetan de ji bo melayîketên xwe deynin ser mîhraba dêrê. Dema ku ew li der dorên xwe, li heremên cînarên xwe jî bo sedeqeyan digeriyan (her wiha wek birayên ku di Rûhilquds de tê baskirin), ji van qayîşan diyarîyî dostên xwe û merivên qenc dikirin. Tê gotin ku ew qayîş ji bo nexweşîna gîkt (kêmgirtina movîkan) baş e û ji bo wê jî her kes dixwest ku yeke wisan bidest bixe.

Îran berê dewleteke mezin bû, gelek bi nav û deng û bi qewet bû, lê niha ji aliyê Tataran ve hatîye xerakirin û wêrankirin. Li Îranê bajarek bi navê Saba (27) heye ku her sê kesên xwey keramet rîya xwe ji wir veqetandin û çûn ku herin ji Nebî Îsa re dia bikin. Ew li vî bajarî di her sê tabûtên muhtesem de veşartîne. Li ser her abîdeyî avahîyek çar alî heye ku bi awayekî baş tê xwedîkirin. Laşên wan hîn jî xira nebûne û por û ruhên wan hîn jî wek xwe ne. Navê yekî ji wan Jaspar e, yê din Melchîor e û yê sîsîyan jî Balthasar e. (28)

Marco Polo di derheqa van her sê kesên xwey keramet de gelek caran lêkolîn kir û ji xelqê pîrsî, lê ewî jî bilî ku ew her sê qral bûn ku li vir di demek berê de hatibûn veşartinê pêştir, tişteki di derheqa wan de ku jê re meselê eşkereke ne dît. Lê ji cîhekî ku ji wir rîya sê rojan dûr ewî van gotînen hanê ku ez dê niha ji we re bêjim sakir: Ew hat wirê û çû keleyeka ku jê re Kela Atasperîstan (Kashan) tê gotin û maneya wî keleya agirperestan e. Û navê wir jî rast e, ji ber ku xelqê wirê agir dihebînin. Ez li vir dixwazim ji we re bêjim ka ew gel çîma agir diparêze:

Tê gotin ku di rojên berê de sê qral ji vî welatî bi rê ketin ji bo ku li ber destê pêxemberekî ku nuh hatibû dinyê tobe bikin. Û her sê qralan bi xwe re cure cure diyarîyên wek zêr, bixûr û misk birin da ku fêr bibin ka ew pêxember Xwedê ye, yan qralekî dinyê ye, yan jî mirovek e. Ger ewî rahişta zêr ew qral bû, rahişta bixûrê ew xwedê bû, lê ewî rahişta miskê hingê ew mirovek bû.

Têbînî

23) Li gorî Yule Tebrîz ticar neketîye nav tixûbên Îraqê, li gorî wî Marco Polo zanistîyên xwe ji Îbn Batuta girtîye û di vir de şaş e.

24) Li gorî Pauthier, Cremmessor navek din jî yê Germasîr (an jî Germasor MD) e. Bi vî navî mintiqeyek nêzî Delava Îranê, di navbera Şatt ul-Arab û Loristan de tê qestkirinê.

25) Yanî karbidestên wan ên nuh Moxolî... Li gorî Olschki van fikrên Marco Polo yên li ser rewşa Tebrîzê ji reqabeta nav bazirganên Îtalî û Mihemedî ku di vî bajarî de kirin tê.

26) Sankt Barsauma, piskoposê Nesibîne yê Nestûrî bû û di sala 458 an de mir. Dêr nêzî Gargar (Gerger) e, li aliyê başûrê rojhilata Meletê diket.

27) Bajare Saba yan jî Sawahê jî heye û dikeve başûrê Teheranê. Li gorî xelqê Sabayê, ew bajar di eslê xwe de berê li ber qeraxê golekê diket. Li gorî vê bawerîyê bi çêbûna Mihemed re ev gol bi kerameteke ecêp çikîya û ziwabû. Ne dûr ji bajarê Sawahê (Saba) bajarek bi navê Awah heye ku xelqê wê şî ne. Ji ber ku xelqê bajarê Sawahê bi piranî sunnî bûn, di nava her du bajarên de gelek caran şer derdiket.

28) Ev nivîsa ku tê baskirin (meseleya 'her sê weliyan'), li cem Ramusio

Dûmahik heye

Hunermend Abdulrehman Kelho

Amadekar: Beşîr Botanî

Ew li gundê Hinis-Nêrwe-Rêkanî-Amêdiyê hate cîhanê. Wî jî piçûkatiya xwe dest bi hunerê kir. Wî sala 1980 akademiya hunerên ciwan li Bexdadê tekuzkir. Dema ku min kevalên (tabloyên) wî dîtîn, min zanî ku ew hunermendekî bi şiyar û hest e. Hunermendekî Kurdistanî ye û hekariya folklorê Kurdî jî kevalên wî diyar e. Di gel vê yekê jî, herdem bersîva demê daye.

Berhemên wî yên hunerî ji sala 1988-1990 li li serhildana pîroz 1991 hatine dizîn û cihê mixabinê ye hêj windane..

Ew naxwaze ku hunermendekî navçeyî bimîne. Wesa naxwaze bibe amûrek (aletek) bi destê çî siyasetekê. Ji lewra cemawerên wî gelekî. Xebata wî bê sinûr e. Û hemû jî bo belavkirina hunera Kurdî ya resen e.

Xwestinek wî heye ku pişangehekî bi navê JÎN li Suleymaniyê veke. Ew karê jî bo jiyane bi kar tîne û dibêje ku mirov dikare kêrekê jî bo tiştên di bi kar bîne, ne jî bo kuştinê...

Ev hunermendê hêja, niha bi

karê fêrkirinê û serpereştiya hunerî li fêrgehên Dihokê radibe, reveberê (mudir) peymangeha hunerên ciwana li Dihokê û endamê koma şoreşvan ya hunerî ye.

Karê wî yên hunerî

1979- Pişangeha xwendevanên Îraqî- Bulgarîstan

1983- Pêşangeha taybet ya 1. Dihok

1983, 1985, 1990 Mehrîcanên hunera Kurdî- Hewlêr.

1992- Pêşangeha biranîna Helebçe-Dihok

1992 Pişangeha hunermendên Kurd- Almanya.

1992 Pêşangeha biranîna Serok M. Mustafa Barzanî.

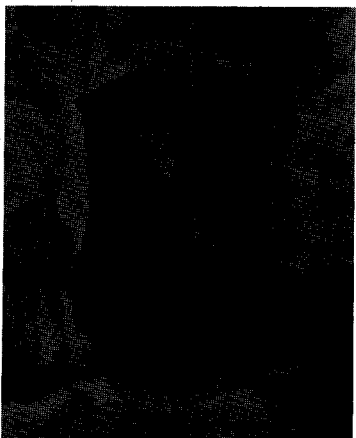
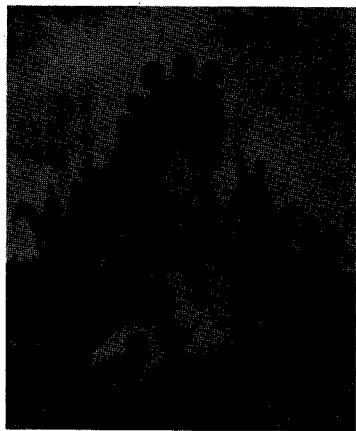
1990-1992 Pêşangeha Koma Şoreşvan û yên akademiye.

1993- Pêşangeheke taybet ya 2. Dihok.

1993- Pêşangeha hunermendên Kurd- Nawenda Mezopotamya yê.

1994 Pêşangeha taybet ya 3. Hola Medya, Hewlêr.

Ez pêşkevîtin, serkeftin, xweşî û kamûraniyê bo vî hunermendî û hemû hunermendên weêt dixwazim. Karên wan serbilindiya me ye. Li dûmahikê di gel silavên min jî zaxoya Behdînan.

Çand û wêje

Dr. Poloço

Dr. Misto Masto

Erê birako! careke di destê sibê bû. Ji xwe Dr. Poloço her roj sibehê zû ji xewa şêrî şiyar dibe da ku li posta xwe temaşe bike... Di vê pêla dawîn de kar û barê wî û nameyên wî pir bûne. Xwedana her heft huneran mi, înciyê wî be... Ax, hejmara nû ya Armancê vê sibê hatiye..!

Bi lez berê xwe dide hêwanê. Fincana qehwê çavnerîna wî dike.. De ka em binêrin bê di vê hejmarê de ji tiştê heye ku çavnerîna wî û şîrîkê wî dike. Bi rastî ev rojnameya Xwedê nehiştî bûye bela serê her dû dahêneran (!).

Rûpelên siyasî yê pêşîn dahênerê mezin binteng dikin lewra pir li ser wan ranaweste digel ku pêşgotinên wî "çend gotin" di "Nûdem" ê de bûne munasebeteke zêrîn ji bo yê pêşkêşkirina zendên xwe yê ramanî û firehiya sînga xwe ya siyasî.

Erê! Awira wî li ser rûpelekî ji rûpelên Armancê radiweste, hevkarê wî yê reben- mewan bûlerza mamostayê xwe hest kir û jê re got:

- Xêr e, ez dibînim ku ji nişkê ve kêfxweşiya te têkêçû?

- Hê, temaşe bik.. Di vê koşeya "weşanên nuh" de li ser çar pirtûkan ji weşanên kovara min peyivîne digel ku ew bi xwe pênc in.. Erê, pênc in.. û bi Îngilîzî: Five!!

- Pirtûka pêncan kîjan e?
- Pirtûka " Hêz û bedewiya pênûsê" ye...

Min pêşgotinek "pesintijî" jê re nivîsandîye, şîrîkê min M. Uzun hetanî ku li darê dinê be de spasiya min bike!! bi herhal ne probleme keko, ew û exlaqên xwe..

Ev çî li vir nivîsandîne:
Ev Qedrî Can kî ye, tu bi Xwedê kî??

Em di serdema "nûjenî" û "nûdemî" yê de ne bavo!! Ew hê jî bera dû Qedrî Can Paşa didin!!

- Lê Qedrî Can wek ku "GORAN" dibêje yek ji wan kesane ku helbesta Kurdî nû kiriye.. Renge tu di navbera wî û Cemîl Qedrî paşa de şaş dibî?

- Na lo! ih, ih, ih GORAN kî ye Xwedê ji te razî?? Wexta wan çû.. "intelektuel" ha ha, ha va rûpelên edebî xuyanî kirin! ji kerema te re, yek deqe, ez dê sernivîsan bixwînim! pir başe, vê hejmarê koşeya ziman û afirandin nine. Ev çî gotar e ku wusa rûpelekî sax girtiye, çî? Gerdûnist?? De yela ez ê paşê bixwînim, ji xwe belkî ez yekcar ne xwînim! ih, ih, ih..

- Kenekî nûjen e!!
- Zor sipas Keko.. "kevîrê rojê" ? Haho, ma ev "kurteçirok" bû "Roman" bavo!!

- Erê lo, wek wê "kurteçiroka" di ya Artur Rimboud ya ku E. HUSEYİN wergerandibû.

- Ha? Erê, Erê, hat bîra min! mebesta te "demsalek di dogehê de" ye, ya ku me di kovara xwe de, di hejmara çaran de, di rûpela 101 ê de li ser nivîsandibû..

Erê, raste keko, ew "kurteçirok" jî li ser rûpelên Armancê pir dirêj bûbû. Ihim, ihim, ihim, bubhir, hema ku ez li ser edebiyata modern bipeyivim ev kuxika min dest pê dike..

- Kuxikê nûjen e!!
- Zor sipas... ihim, ihim, ihim!! Erê min dixwest bibêjim ku kurteçiroka bi serî û bê dawî,

metodeke nûh e- bi pirtûka min î nûjen "Girtî" dest pê kiriye. Pişt re şûnşopa xwe li ser gelek berhe-man hiştiye.

- Bêguman, bêguman wek Rimboud û PAZ û S. J. Pers!!!

- Ji xwe rexnegiran gelek gotarên "pesintijî" li ser wê pirtûka min î pêşîn nivîsandibûn...

- Ez bawer im ku ji bilî gotarekê nine birako! Rexnegirê me yî mezin Ş. B. Soreklî nivê wê gotarê li ser vexwandin û pêşwaziyê derbas kiribû... Li ser wê sifra ku te li ser şerefa wî amade kiribû; berî çend salan dema ku hatibû Swêdê!!

- Rast e, ew Soreklî nimûneyê rexnegirê "pesintijî" ye. ESİL e tu carî nan û xwê ji bîr nake! Ne wek çend nivîskarên Armancê yê zikreş û hesûd, bi taybetî BAVÊ NAZÊ ku tu tiştî naecibîne! lê divê rastî bê gotin. Yek ji sedemên bingehîn ên derxistina "Nûdem" ê Bavê Nazê bû...

- Çawa?

- Wê wextê min koşeyêke piçûk bi navê "peyvên navdaran" di Armancê de dinivîsand, rabû Bavê Nazê di nivîsek xwe de êrîşî min kir. İca min jî dev ji wê koşeyê û ji Armancê berda û min biryar stend ku ez kovareke edebî derxînim û li ser bergên wê "peyvên navdaran" bi cih bikim, navdarên hevalên min!!!

- BIRAVO! Ez bawer im pişt re İca te wêneyên xwe û wêneyên vîla xwe: HÊWAN, pirtûkxane, maseya nazik ya bi şûşeya VODKA hatiye xemilandin û bêguman laliya meyweyan û telefona entîke ya mirov dikare minaka wê di zencîra filmê Dallas de bibîne, bi cih kirine...!!

- Zor spas... Bi rastî te hemî sedemên derxistina "Nûdem" ê ber bi çav kirin..

Erê, ma ne erka "Hevkarê" jê-hatî ew e ku bikaribe hest û nestên xwedî û berpîrsiyarê giştî wergerîne!!

- Tiştê hate bîra min, tu dibihîst? Ez bawerim ku di navbera kurte - jiyana te de, ya di hejmara "4" an de û di navbera çîroka "çîroka Muxtêr" ya di pirtûka te yî "Nûjen" "girtî" de wekheviyeke giştî peyda dibe, ew jî nîşana "Realîzmê" ye di wêjeya te yî nûjen de, erê! İca çima tu xwe naspêrî ser vê ramana min û tu çîrokek nû nanivîstî:

Em ferz bikin ku çend hejmar ji "Nûdem" ê No "1" û "2" ev hejmarên ku te resmî vîla xwe di wan de belav kiribûn gihîştin gundê te li "Dêrika Çayê Mazî" û çawan xelkê gund yê ku vê xweşiya te ya li Swêdê dibînin û...

- Ihim, ihim, ihim, ne xerab e Keko! Bi rastî tu hevkarêkî jêhatî yî digel ku tu di danheva peran de sersar temel e jî! Xweska tu havkarê min yê Belçikayê Derwîş Ferho bibîni bê çawan di danheva peran de ji bo min û ji bo xwe jî bêrawestan dixebite!!

- Erê rast e, lê di danheva helbestên helbestvanên navdar de û

hilanîna navên wan û danîna navê xwe hê jêhatîtir e û ..

- Bubhir, mebesta te kîjan helbest e??

- Helbesta "AZADÎ" ya bi navûdeng ya helbestvanê bi navûdengtir "Paul Eluard" ..

- Ne min ev helbest û ne jî min navê vî helbestvanê "Belçîkî" di jiyana xwe de bihîstine.

- Heq bi te re ye Keko, çûnkî tu ji bilî nivîskarên kurte-çîrokê yê wê "Rimboud" naxwîni!!!

- Ihim, ihim, ihim.. Rast e û bi taybetî dema ku min wek helbestvanekî klasîkî dest bi nivîsandinê kir. Min Quran di şeş saliya xwe de xitîm kiribû "wek ku min di hejmara "4" an de nivîstibû". Piştî wê hêdî hêdî min xwe berda qada helbesta Kurdî ya nûjen wek Şêrko Bêkes malava!!

- Ev tişt ron û êşkere ye. Bi taybetî dema ku tu helbesta Şêrko Bêkes di hejmara Nûdemê ya 9'an de belav dikî lê bi navê Şêrin Bozarlan!!!

- Ne problem e Keko.. ya girîng ew e ku nivîskarên "Nûdem"ê abone bin...helbestan ji kuderê tînin û çawan nav tînin guhartin ne serêşek mezin e!!

- Ma ku yê abone berhemên ku peywendiyên wan bi helbestê û bi dahênanê tunebin jî bişîne wê...??

- Bêguman! Keko! pêwîst e em dilê xwendevanan û dilê abonên xwe neşkinin, pêwîsst e em wan bi pêş xînin!!

- Tiştêkî pîrr xweş e! Yanî her kes dikare dengê xwe yî kirê di perda guhê me de biciribîne hetanî ku dawîya dawî bibe dengbêjêkî bilbilane!!

- Bêguman, bêguman. Ev rêç rêça hemî helbestvanên nûjen e, rêça min bi xwe bû Keko!!

- Herweha êça hemî helbestvanên kovara te yî giranbuha ye û di serî de Zeynelabîdîn Zinar e, nivîskarê wê helbesta payedar "XAÇA SAR(!) helbesta ku bi Kurdî li beramberî bijîşkên Swêdî xwendibû û Swêdî pê surdar, mit û mat bûbûn, ne tenê wusa: Dr. Lars Odefors gotibû de helbestê wergerînin zimanê Swêdî. Ez bi xwe nizanîm çawa dê bijîşkê Swêdî helbesteke Kurdî wergerîne û çima dê wergerîne madam bi Kurdîya wê surdar û mitûmat bûye.

- Ne problem e Keko! Min bi xwe jî tiştêkî wilo li ser romana şîrîkê xwe yê nûjen gotibû, ku çawan romana wî bala rexnegir û nivîskarên Tirkîyê kişandiye; berya ku bê wergerandin, ev mesele...

- Mesela nûjenî û "pesintijiyê" ye.. Lê bi rastî helbesta ku bala min pir kişandiye ya helbestvanê nûjen Medenî Ferho ye, ya bi navê "ji bo Yezdan" û...

- Rast e, helbesteke balkêş û êşdar e. Ji xwe helbest ji bo kurê min hatiye diyarî kirin, lê tu kes pê nîzane... Em merivê hev in Keko!!

- Ser serê min! lê xwezka te rismê kurê xwe jî ligel helbestê

belav kiribûya..

- Na Keko na. Miletê me wek ku şîrîkê min M. Uzun dibêje miletekî paşmayî ye.. Wa min resmê xwe belavkiriye em ji devê xelkê xelas nebûne!!

- Erê.. Heq bi şîrîkê te re ye. Bi rastî em miletekî paşdemayî ne, nezan in. Ji şaristaniyê famnakin û tu tiştêkî ji nûdemiyê û nûjeniyê tînahêjin!!

- Lê bi vê munasebeta ku em li ser rîsman dipeyivin, şîrîkên min yê dahêner dibêjin ku rismê min di hejmara 4'an de ji yê hejmarên dîtir xweşiktir e, tu çî dibêji??

- Na..Na, ez ne bi wan re me. Çûnkî rismê te yê ku "Fanêre" di bin gumlek de xuyanî dikir bi gelekî xweşiktir bû.. Wê gavê tu pir ciwan û zarok diyar dibûyî Keko û...

- Lê mixabin ku fêdeya wê ya hunerî, çandeyî û wêjeyî pêknehat. Çûnkî şêkirina porê min di wî rismî de ne nûjen bû, wek rismê hejmara 4'an ya...

- Eger wusa be, heq di destê te de ye, çûnkî di "sişwarkirina" por de tu dahênerêkî bê hempa yî!!!

- Zor sipas! Ihim, ihim, ihim...Tu rastiye dixwazî, çapkirina wêneyan di kovarê de hiştiye ku em nema di ber helbestan de bigihêjin. Çûnkî ez bi xwe hinekî ji helbestê bi girêk im (kompleks), min biryar stend ku ez pir kêr helbestan belav bikim, ew jî, bi awayî ne belavkirina wêneyên helbestvanan. Hetanî ku helbestvanin mezin bin jî wek Medenî û "Eskerî" ! Ferho!!

- Ev çî ramanek dogehî ye ! Hi, ma gelo di vê biryara xwe yî hêja de tu bi serketî??

- Min bi xwe ramana xwe di hejmara 9'an de pêkanî...Lê helbestvanan di cih de protesto kirin û min agahdar kirin ku eger wêneyên me neyên belavkirin em dê abonetiya xwe rawestînin?

- Ez bi xwe, ji Xwedê re dibêjim, hejmara ku biriqandiina serê Xelîl Dihokî û tîrêjên ronahiyê yê serê M. Uzun (li ser bergê pêşîn yê pirtûka Hêz û Bedewiya Pênûsê zelaltir e) û dimenên (...) yê ku di çêşnê bîmînenê bazirganê kole û reşan de ye, tê de nebînim, kêfxweş nabim...û..

- Ū rûyê herî xweşik yê rûxweşê Zivar e, ih, ih ih!!!

- Em bi xwe, wek xwendevanan, awayê awirvedana te besî me

Dilopek....

-Divê berdewam bike, tu vê yekê binasî, eger ku tu ji min hez bikî an na, ezê li ser hezkirina te çawan bidim hev, û bi gotinê re xwe avêtî hembêza wî, û ramûsanin ji hemû deverên laşê wî birin.

-Bes tu dizanî, ku yek din di jiyana min de heye, û E. Miço du cixare vêxistin.

-Xwedê dikim ne bes Narîn be, lê eger ku keçên vî bajarî giş bin jî ez ji te hez dikim, û eger tu rojekê ji min bazdê jî, ezê bi dû te dim, bi standina nîrin û ramûsanekê re dikevin bin perda xewê.

Pênc heyy û bîst roj, mîna si-tandina ramûsanekê jî jiyane difirin, lê di 2'ê gulana 1979'an de nêrgizên dil tînin pelixandin, bi hatina Raşêl digel Narînê, lê berî bi rojekê giraniya qurşînê di dilê wî

ye...!! wek pêşniyar ez tu carî naxwazim ku tu rismê xwe bughêrî ! Lê bi rastî min dixwest ku ez pîrsekê ji te bikim:

Çîroka van lîbûrinên ku her-gav bi dû belavkirina helbestên Rojen Barnas de tînin çine?

-Nûdemê wek ku tu dizanî lîngên Rojên Barnas careke di şemitandin qada nivîsandinê. İca daku em wî wek helbestvanekî balkêş û nûjen tu paydar bidin xuyanî kirin, gerek di her hejmarêkê de em lîbûrinêkê bi helbesta wî ve bizelqînin. A din jî tu dizanî ku min çend helbestvanên demsalane ji bo yî Nûdemê çêkirine, yanî her ku Nûdem nêzîkî derketinê dibe, ew jî dest bi derxistina helbesteke dikin, ez wê ji çapxanê derdixim ew jî wê ji girtîxanê derdixin... İca ez naxwazim wan helbestvanan ji destê xwe berdim yan jî dilê wan bihêlim. Ma te lîbûrîna hejmara 10'an ya ji bo Rojen Barnas nexwendîye? Digel ku şaşîti pir hûr bû jî min lîbûhûrîn berya her tiştî amede kiribû, wek nimûne peyva "tewakulê". Ma tu me'na wê dizanî Birako?

- Tewkeliya te jî bi Xwedê ey xwendevanê reben!!!

- Bi rastî gerek Rojen Barnas hemda rebê xwe bike ku problema wî tîpek yan jî du tîp in. Ne wek nivîsên kovarê yê dîtir ku ji pîrbûna şaşîtiyên çapê mirov serî li lingan nasnake...ha...ha...ha!!

- Di bawerîya min de, eger, wek hemî kovar û rojnameyên nûjen û ne nûjen redaksiyoneke kovarê hebûya dê ev şaşîti kêmîtir bûna, herweha dê xwedî û berpîrsiyarê giştî gewil û moralê xwe yê ekzotîk kêmîtir bi kar baniya.

- Keko, eger careke dîtir tu peyva redaksiyonê bîni ser zimanê xwe, ez dê "hevkarî" ya te, wek yê berî te, rawestînim. Rast e, tu abonetiya xwe ya salane bi rêkûpêkî û di wextê xwe de didî, lê ev nahê wê manê ku tu bîrû-baweriyên xwe li ser her tiştî bidî, ma beriya 60 salî redaksiyona Mîr Celadet hebû? Pişt re, ma te tiştê ku Sebrî Botanî li ser min gotiye nexwendîye:

Celadet bi Hawara xwe temûr daka Cewerî bi Nûdema xwe nan pê veda

- Belê, min xwendîye...Lê ey Dr. Poloço tîka dikimm ku tu jî, di rojnameya ku di nav destê te de, Dr. masto ya bi sernivîsa "Gerdûnist" bixwîni!

de cih girtibû, û pê hest dibû, ku sibe veyê wê werê rewisandin.

Di rûniştina hersiyar de, bi hev re û digel Bêkes jî wî ji Parisê tê xwastin, "dive xwedîya sêvê bide nîşankirin"

-Herin her kes jiyana xwe bijî, bi gotinê re, jiyana jî nav destên E. Miço diherike, û ewê piştî panzdeh salan jî Bêkes bibihîze, ku Narînê ew kiribû, û gava dît nema karê, wî di nav lepên xwe de bigre rahiştê û mîna piyalek qîzêzî ew şikand.

-Tu hîne rûniştî mayî, bi derketina xwe re Bêkes deng li E. Miço kir lê gava gola xwîne gulîstana gangilîyên sor, ku ji pozê wî weşîne û di nav lingan de cih girtine dît qîrîn bi Bêkes ket û bezi ser wî, lê bi bayê wî re E. Miço di cihê xwe de di qulipe, û gava Bêkes xwest wî rake çav bi nivîsandina "Raşêl.. ez ji te hez dikim" ku di nav gangilîyên sor de hatî nivîsandin dikevin.

Dilopek Baran

Pir Rustem

Piştî panzdeh salan vegeriya Sûriyê. Bê ku ti tiştî bi xwe re bîne, ji bilî valahiya solek avêti û bîranînek kûr ku di dil de şîn bûye û ji ber ku tu name, ji mervên xwe re bi rê nekiribûn, ti kes li hêviya xwe nedît. Ji balefirgehê bi derket dest ji teksiyeke re hilda û ji ajovan xwast ku wî bigihîne taxa (çiyayê Seydo).

-Hîna wek berê ye, ti tişt ne hafî guhartin ji bilî min û bi daketinê re naskir ku bê hiş ji ajovan xwestî, wî li ber mala wiya berî panzdeh salan deyne. Piçêkê di cihê xwe de ma sekinî keserek kûr kişand li ruwê xwediyê dikanê nihîrî, ew nas ne kir, lê mîna çîrûskeke di mejiyê E. Miço de pêket.

Dirêjkirina sekinîna wî ya tevizî, hişt bala xwediyê dikanê, ber bi wî bê kişandin. Çavên wan bi hev dikevin, bîrên bîranînin kevin tîn vedan. Por û rihên sipî reş divegerin û gava ew kenê çêkirî ji aliyê Bêkes de di nîvî de tê birîn. Bi hev re xwe davêjin himbêza hev. Çend kuzot tozê tîn kuştin... serjêkirin û di kenê wan de winda dibin. Demek dirêj bê dengkirin dimînin û piştî ku tîr hevdû bihin dikin, ji hev bi dûr dikevin.

-Ez dixwazim derkevim jor. Bê ku li rewşa hevdû bipirsin E. Miço ji Bêkes xwest ku ew derkevin oda jorî dikanê û dema E. Miço xwest di deriyê bînayê re derkeve hat bîrê ku pêpelok ji hindur dikanê jî dertên odê. Ji nuh ve vegeri û ket pey Bêkes her ku pêpelokekê li jêrî xwe dihêle, bi salekê şûnda divegere. Bi hejmartina panzdeh salan re kenî, hêşt Bêkes jê bipirse.

-Tu bi çi dikanî?
-Bi te...bi xwe. Li dawiyê em giş bi hev dikanin. Bi gotina dawî re, çavên E. Miço tîjt hêsrî dibin. Rojên buharê bi hêsrî digrîn, deziyê baranê- hêsrî ji pey hev kêrnabe û dihêlin bîranîna kûr ya ku di dil de şîn bûye serî hilde. "na... ez bi te digrîm, ez ji te hez dikim."

Bi van gotinên ji hev ketî, Bêkes wî bi ber xwe ve dikişîne. Naskir ku ew wegerîn berî nuha bi panzdeh salan û xwast ji pêş pîrsa wî bireve. Ew xweş dinase, ku ew pîrs wê bihêle herdu di binê benê werbin, bi ser darê benîstokê vebin. Lê E. Miço destên wî, ji ên xwe bemedan.

-Ra...ş...êl, derketina navê çûyî, hêşt demek dirêj bi hêsrî bê şewitandin. Bêkes bihna kizirandina goşt kir.

-Tu dîsan destên xwe, bi agirê cixaran dişewitînî.

-Tiştên mirî...Xalî naşewite. Babetê neguhêr di van salan de çî bû û ew li kûye. Bêkes dît ku xwe ji bin barê pîrsê bide alî û naskir ku ji bilî rast-gotinê, ti rê li pêş wî tinene. Lê gotinê pe re dernakeve û gava li çavên wî nêhrî, bervê xwe jê guhart. Heya nehêlibe hêsrî û gotina "mirinê" di çavan de bixwîne. Lê E. Miço nihîrî ku gorek di odê de şînbû û dengê wî yê, ku ji bin berfa mezin diherikî, Bêkes tevizand.

-Ça...a...wa, bi dengê ricifî, gotin û çend didan, ji devê wî weşîn.

-Xwe ji balkonê de avêt. Bi bihîstina avêtinê re, çend dilop xwînê / baranê di bêvlên E. Miço

re avêt. Hêştin çend gangilî sor di kefa destê Bêkes de, bi pişkuvîn. Bi rûniştina wan re, di nav tiştên dikanê de Bêkes du cixare vexistin.

-Ji kengî ve dengêkî dûr, ji binê (VOLKAN) a derdihât.

-Piştî çûna te bi du mehan gotinên wî kenekî zor, bi bê dengiyê hate vemirandin. Ji hunava E. miço weşand.

-Panzdeh salên, ji bilî vê hêviyê... bîranîna kûr, ya ku di dil de şînbûye tinene. Çima...û bi pîrsa birî re, demek dirêj bê deng dimînin. Min bi tenê bi hêl. Bêkes xwest li cem wî bimîne û xwesteka wî bi cih nîne. Lê dît berger bê sudeye. Ew hişt û bi gavin çelmisî daket dikanê.

E. Miço piştî ku bi çend cixaran dem kizirand. Çavan ji nav lingên xwe radike. Diwarên nuh boyaxkirî kevin divegerin, boyax ji hin cihan dikeve û li şûna wê kaxezên rojnama, li ser çar dîwar û banê odê belav dibin û hin gul/solin çelmisî, di ruwê dîwêr de hatine çandin. Dem divegere berî panzdeh salan.

-Ka bi qulêp aliyê din çêtire. Bêkes jî dixwaze, ku kaxeza rojnamê bi qulipîne aliyê din. Ji ber ku li wî alî wêneya keçikekê heye.

-Çavên te ji bilî keçikan, ti tiştên din nabînin.

-Ma yên te hertim ruwê Xwedê, di wan de şînbûye û bi kenê wan re derî tî kutan.

-Kenê we heya bi zukakê diçe ee...ew û mîna zarokan xwe bi banî de çendike.

-Hêdîka keçe tu dibînî, ku banê odê li gor dirêjiya mirove, bes ji ku tuyê bigihîne ban. E. Miço jê re got. Lê gotinên xwe yên dawî di nav porê Raşêl de çandin. Ji ber ku bi vekirina derî re û çêkirina xwe re ew, bezîbû hambêza wî û mîna pişikên xwe di hambêzê de veşart. Hinekî wilo bê deng man û ji nişkave ken bi wê ket. "Tu bi çi dikanî?"

-Ez bi te dikanim ku mîna dîrekan sekiniye. Raşêl vegevand.

-Ne xeme, eger tu bi min dikanî. Ez jî bi te digirîm û bi vê siwarkirina biyanî, ji hevokê re. Ji aliyê E. Miço ve hersê kenîyan.

-Îro bû du car, vê gotinê tu ji min re dibêji. Xweyaye gelekî seriyê xwe pê bilind dîke. Hevoka dawî gote Bêkes.

-Haa hîne bihna wî di bêvlên te ziwa nebûye te dest ji xwendina xwe berdaye û tu ketî dî wî. Bêkes bi henekî li wê vegevand.

-Eger dilê te bi me mayî, here balîvekî tîxe hambêza xwe û bi gotinên xwe re, wê xwe di hambêza E. Miço de melisand û hêdî-hêdî ber bi nivînan meşîn mîna ku di xewê de bin. Bêkes dît ku rêxistina kaxezên rojnama, li ser dîwêr çû demek dîtir. Wî jî bi nermî derî li dî xwe girt û ji odê bi derket.

-Ez ji te hez dikim. Raşêl got.

Di jiyana xwe ya, ku E. Miço sî sal jê şewitandî, hin ji vê hevokê û bi hesta, ku ji devê Raşêl dertê nebihîstî her ku ev hevok di bihîst çend nêrgiz di dilê wî de dipişkivin.

-Bi rastî bi dev li kenê vegevand. Wê jî bi çend kule- mistan bersiv da: "Bes.. keçe.. ez jî ji te hez dikim bi hêsrî te, ji te hez dikim."

Dûmahîk r.8

Kevirê Rojê -VII

Oktavio Paz

HILWAYIZ, PÎRSÎVON, MARÎ, de di dawî de rûyê xwe yî rastîn nişan bide daku ez rûyê xwe yî rastîn bibînim, rûyê yên dîtir,

rûyê min ku rûyên me ye, rûyek bo hemîyan, rûyê darê û nanpêj,

rûyê ajovan û ewr û deryavan, rûyê rojê û cobarekê yê (POTRÎS) û (POLÎS), rûyê yekbûyî yê hevparane.

De rabe ser xwe, ha vaye ji dayik dibim: jîyan û mirin

di te de hevkarîya xwe dikin, ey xanima şevê, ey birca ronahiyê, ey şahzadeya berbangê, ey keçe-qîz a heyvê, ey dayika avên dayik, ey laşê cihan, ey xaniyê mirinê,

ji roja ku ji dayik bûme bê dawî dikevim, dikevim nav xwe de bêyî ku bigihêjim kûrahiya xwe, min di çavên xwe de bicivîne, toza tarûmarker bicivîne û xweliya min pîroz bike,

hestiyên min yên ku hatine birrîn vegevine şûna wan,

bîna xwe berde laşê min, min di axa xwe de veşêr,

da ku bêdengiya te aştiyê pêşkêşî ramanê bike

ramana ku li beramberî xwe serhildide,

de mista xwe raxîn

ey xanima tovan ya ku roj in,

roj nemir e, hiltê, geş dibe,

anuha ji dayik dibe û hergîz dawîya ji jidayikbûnê nayê, her rojek ji dayikbûnek e, û her berbangek ji dayikbûnek e ez radiperim, em giş radiperin, roj radipere di rûyê rojekê de "cin" bi rûyê xwe yî ku rûyê "cinane radipere, rûyê gişan e

oooooooo

ey dergehê bûnê min şiyar bik, de tu beyanî bî,

bihêle ku rûyê vê rojê bibînim,

bihêle ez rûyê vê şevê bibînim,

giş tevlihev dibin, îca rû tîn guherandin,

ey kevana xwînê, ey pîra jenê,

bi destê min bigir û min biguhêz rexê dîtir e vê şevê,

ku ez tu me, ku em em in,

di şaneşîniya navên tevlihev de,

ey dergehê bûnê: hebûna xwe vek, rab ser xwe,

fêrî bûnê jî bibe, dîmenên xwe bikol,

rûyê xwe derman bik, çavên xwe nû bik da ku tu li rûyê min

temaşê bikî û ez jî li rûyê te,

da ku hetanî mirinê tu li jîyanê temaşê bikî,

ey rûyê deryayê, nan, gaberd, çavkanî.

ey cavkaniya ku rûyên me di rûyekî bê nav de dihilîne, di

bûnewerê bê rû de, di

amadeyiya ku bi amadeyiyan bê saloxdan hatiye dagirtin,

oooooooo

dixwazin hêjî biçim, dixwazim biçim ber bi dûrtir de

lê nikarim:

kêlik di yek dîtir û dîtir de hat dehdan,

xewnên kevirê ku xewnan nabîne ketibûm xewê û

piştî çend salên di çeşnê keviran de

min bihîst ku xwîna min î zindankirî distirê,

û deryayê bi xireçîrek ronak dest bi sitranê kir,

û yeko yeko keleh radest dibûn, hemî dergeh diherifîn

û hetav ji boyî talanê di bin eniya min re baz dida,

çavên min ên girtî vedikir,

Hebûna min ji çermê wê rût dikir,

min ji nava min bilindikir, min ji

xewa min î dijwar cihê dikir, xewa ku serdemên kevir û sih-

ra

neynikên wê jîyanê vedigerîne bo

şengebiyek kirîstalin, sipîndarek avîn

Bayê nefûreyeke avê î bilind çemandiye.

Dareke reh daçikayî digel ku bi samagerî xwe li badike

bi rêveçûna cokekê dizivire, diçive

û herdem dighêje:

Dawî

Wergerandina Ehmed Huseynî

Çavkaniyên wergerandinê:

-Azadiyek merckirî- Erebi

Wergêr M. Elî Yûsifî

-Kovara Derwaze hejmar 1, sal 1993, bi Soranî

her prosesek atrandî, wek hemû çêkirinên mirov berhemek dîrokî ye ango derbirîna (tabîra) cî û demekê ye lê di eynî wextê de tişteke, dîrokê berz û serbilind dîke û di kêlikê de, ku ev kêlik berya hemû dîrokan e, şûna xwe digre. Di destpêka destpêkê de, demek çame berya dîrokê ye, herweha ne li derî dîrokê ye. Çame berya dîrokê ye çunkî nimûnedarek giranbuha ye û ji dîrokkirinê re asê ye û destpêka reha ye (mutleq), demek giştî û xwe yî (zatî) ye, xwe bi xwe tîrkirî ye. Çame di dîrokê de ye, bi angoyek dîtir ew bi xwe dîrok e. Eger ne di jidayikbûneke nûjen de be najî û eger ne di wê dîrokkirinê ku derbasî kêlika rizgarkirina helbestî de be jî najî.

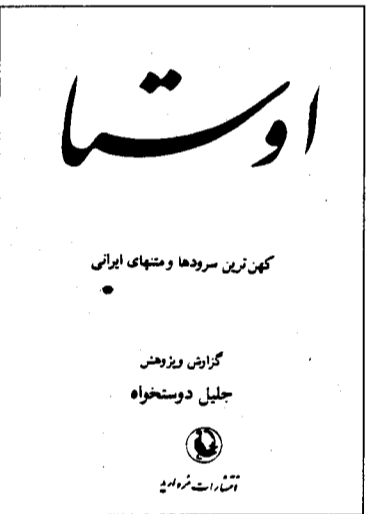
Demek bêyî dîrokê an bêyî xelkên ku kakila dîrokê pêktînin, ku çiyatî û mebesta dîrokê pêktînin (mahiyet û xayet) ne çame ji dayik dibe û ne jî berceste dibe. Herweha bêyî çameyê jî hebûna dîrokê nîne, çunkî bê çame em çavkanî û destpêkê wenda dikin.

Oktavio Paz

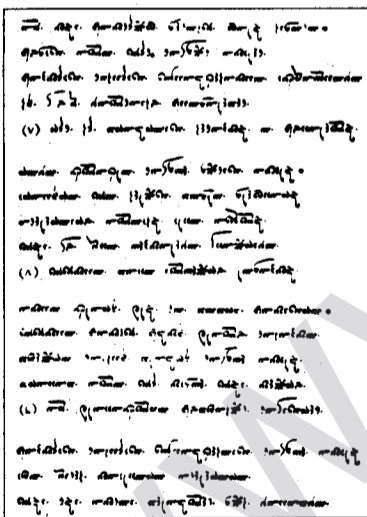
FERHENGEKÊ KÏRDKÎ (ZAZAKÎ)-AVESTAKÎ-KURMANCKÎ

MALMÎSANÎJ

Avesta, kitabê pîroz (muqeddes) ê Zerduştî yo. Ziwanê nê kitabî ra Avestakî (Avestayî) vajiyêno. Texmînan gore Zerduşt bi xwi verê 'îsay seserra hewtini di ciwiyawo. Labelê 'eslê kitabê yê bi xwi nê mendo. Kitabê Avestayo verîn o ki ewro esto, 'îsay ra pey seserra 13. ra mendo. Ziwanê Avestakî ra zaf kelîmey ziwane Kurdî û bi taybetî zî lehça Kirdkî (Zazakî) manenî. Tiya di ez nê kelîman ra çend nimune-yan nusena. Vêşaney nê kelîman mi notanê xwi ra -notê ki mi serra 1984-1985'di Paris di dersanê mamosta Le Coq'î di, dersanê "Initiation à la philologie iranien" di nuştî-vîjnay. Çend teney zî mi tanî kitaban ra vîjnay (1). Mi kelîmey Avestakî zey telaffuz-biyayîşê yîni û ebi elifba Kurdî nuştî.

Tadayey Avesta bi Fariskî

Yew riperrê Avesta

Kirdkî (Zazakî)	Avestakî	Kurmanckî
adir	atarş	agir
amina	hamina	havîn
aste, este, kate	ast	hestî
awe, awi	ap	av
berdene	ber	birin
bereno/beno	barat	dibe
bî, bi	bût	bû
bindi	hêç	ji binî, hiç
bû, bûy	bavdha	bihn
cenî, cinî	cenî	jin
çar, çehar	çaswar	çar
çinêbi	nêbût	tunebû
des	dasa	deh
dest	zasta	dest
deve	uştra	huştir, deve
dewe, dewi	dainhu	dih, gund
deyra	zray	derya, behr
dêv	daiva	Xwedayê xirabiyê, dêv
di, didi	dva	du
dîn	daena	dîn
dûrî	dûr	dûr
esto	astî	heye
estor/estore	aspo	hesp
ez	azem/azim	ez
game	gaman	gav
germ, garm	garama	germ
her	xara	ker
heşt	aşta	heşt
hewn	xvafna	xewn
hewr	awra	ewr
hewt	hapta	heft
hîrê	sri	sê
howl/hewl/hol	hu	baş, qenc
huner	hunara	huner
Husk, wuşk, wişk	huşka	hişk
kam	ko	kî (Bi Kurdîya Başûr: kam)
keyna	duxzer	dot, keç
lac, laj, laz	pusra/pusro	pis, law
ma	ahmî	em
new	nava	neh
nimaj, nimac	nomangha	nimêj, du'a
panc	pança	pênc
perr	parna	perr
pêr, pî	pîtar	bav, bawk
pêro, pîr	paru/pouru	pîr
pirde	piritu	pir
pîley, girdey	maso	mezîni
ra	haça	ji
roşna	raoxşna	ronak, ronî
sard/serd	sarita	sar
se	satam	sed
sipa (2)	spa	seg, se
siraşnaye/şirasnaye	srutam	naskirî, bi navûdeng
şamî	xşefnye/xşafnye	şiv
şeş	xşvaş	şeş
şewe	xşep/xşepa	şev
tani, germî	tefnu	têhn, tîn
teyşan	tarşna	tî
va	vate, vaît, garavan	ba
vat, va	mraot	got
vera, ver	vî	ber bi, hember
verî	para	berî
vişî	vişpa	tev, hemî
wes, weş	vohu	baş, xweş
yew	aêva	yek
zanayîne, zanayîş	zan	zanîn
ziya (ziyan ... resnayîş)	ziya	ziyan gîhandin, zirar gîhandin

WERÎ XANÊ

Arêkerdax: Seyîdxan KURÎJ

Weri Xan, weri Xan, weri Xanê, Xanay min
Weri can, weri can, weri canê, canay min

Xanê, baxçe bîye dûno, Xanay min
Bîy bîyê mişmişûn a, ti b' canay min

Mişmiş werê gerguş o, Xanay min
Mişmiş o tal û tirş o, ti b' canay min

Xanê, bîye emşi meşuwe, Xanay min
Dayk çik poto çiko weş o, ti b' canay min

Weri Xan, weri Xan, weri Xanê, Xanay min
Weri can, weri can, weri canê, canay min

Canê, baxçe bîye dûno, Xanay min
Bîye bîyê xiyarûn a, ti b' canay min

Xiyar werê keynûn o, Xanay min
Xiyar werê rindûn o, ti b' canay min

Weri Xan, weri Xan, weri Xanê, Xanay min
Weri can, weri can, weri canê, canay min

Xanê, baxçe bîye dûno, Xanay min
Bîy bîyê zebeşûn a, ti b' canay min

Zebeş werê xwertûn a, Xanay min
Zebeş werê rindûn a, ti b' canay min*

*Îna deyîri veyvûn di yena vatiş. Mi yew dewa Çewlîg (Bingol) ra day arîye.

XUMXUME

Arêkerdax: M. LICOKIC

Xumxumê, to rê vana
Delalê, to rê vana
Ti nêbê ez nêvana

Keynay 'Elî Şe'banî
Kevokê serê banî
Ti nêbê ez nêvanî

Xumxumê, to rê vana
Delalê, to rê vana
Ti nêbê ez nêvana

Xumxum keynay keşîşî
Delal keynay keşîşî
Ardî serey min îşî

Xumxumê, to rê vana
Delalê, to rê vana
Ti nêbê ez nêvana*

*Mi na deyîri dewanê Licê ra Licokî di eşnawita.

Hûma (Homa): Di kelîmey Avestakî kelîma "Hûma" (Homa)y ma-nenî: 1-Yîma: Hûmayê nîzam û întizamî 2-Haoma: Vaşêdo pîroz o. Beno ki kelîma "Hûma"y nê kelîman ra yewî ra bimano. (Hûmay: Bi Kurmanckî Xwedê)
şaristan, şehîr: Na kelîma, kelîma Avestakî "xşasra" ra yena. "Xşasra" ziwane Avesta di yena me'na hêz û iqtidarî ("S" yê "xşasra" nermkanî vajiyêno). Ziwanê Medan di zî na kelîma "xşasra" ya.

- (1)Biewnî: Avesta Kohnterîn Sorûdha vo Metnhayê Îranî, c. I, Gozareş o pêjûheş: Celîl Destxah, 1370, s. bîst o yêk, bîst o çehar - bîst o şeş
-Pordavud, Yaddaşthayê Gasaha, Tehran, 2536 şahinşahi
-Pordavud, Ferhengê Îranê Bastan, Tehran, 2536 şahinşahi
-X. Delamarre, Le Vocabulaire Indo-Européen, Paris, 1984
-Dr. Muhammed Mukrî, "Introduction" in: Ziyauddîn Başa el-Xalidî, El-Hedîyetu'l-Hemîdiye Fî'l-Luxetî'l-Kurdiye
-Iosif M. Oranskij, Les Langues iraniennes, Traduit par Joyce Blau, Paris, 1977

(2)Tanî vatanê verênan di wina vanî:
"Deli sipa bibo, kutik Bexdad ra yeno."
"Deli sipf bo, kutik Heleb ra yeno." (Biewnî: Malmîsanij, Folklorê Ma ra çend Numûney, Wesanên Jîna Nû, Uppsala, 1991, s. 138)

Kitabêdo
newe
vejiya!

MELA EHMEDE XASÎ
MEWLÛDÊ NEBÎ
BI ZIWANÊ KURDÎ (ZAZAKÎ)

Tadox (Wergeri) Tîpane 'Erebî ra: Mihani

WEŞANÊN FIRAT

Bersiv û Daxuyaniyek

Hemid Kilicaslan

Ev daxuyaniya jêr çendekî berê ji me re jî hatibû şandin. Bûyarên weha li Kurdistanê ne cara pêşîn e diqewimîn. Em hêvîdar in bûyarên di vî daxuyaniyê de hatine diyarkirin û yên weha jî rêxistinên Kurdan re bibe tecrube da ku bûyarên weha careke din neqewimîn.

ARMANC

Min ji zû de dixwest ku li ser hin bûyarên taybetî, bi hin kes û rêxistinên bawerî li wan tîr, re bi-peyîvim. Yan jî hin kesên cihê baweriyê li ser rewşa malbata min doza daxuyaniyan li min bikirana ez amade bûm ku min dîtî û zanîna xwe pêşkêşî wan bikira. Lê mixabin tu kesî heta niha ev doz li min nekir. Ez, wek welaperwerekî Kurd, nuha jî ji bo her kes û rêxistinên welatparêz, ji bo hevpeyvîn û dozên di vî warî de li min bêne kirin, bi dilekî fireh amade me.

Min pêwîst dît, li hemerî paşgotinîyên li ser min tene kirin, rohnîkirin û jihevveqetandina karên politîkî û malbatî, bi tevayî li ser rewşa malbata min, daxuyaniyekê rabighînim ber destê kurdan. Di vî dema dawîn de hem bi nivîs û hem bi gelek paşgotinîyên jî der dora APO'yan bi tevayî li ser malbata min û bi taybetî li ser min ku tene belavkirin, bi derengî be jî hişt ez vî bersivê bidim.

Piştî hilbijartinên 27-ê Adara 1994-an yê li Tirkîyê van paşgotinîyan li ser min bi berfirehî berdwamkirin. Li gor wan paşgotinîyan; goya "rahiştina çêkê dewletê û tevgera malbatê ji alî min de tê birêvebirin". Wek, yekî xwe-diyê van paşgotinîyan dîr û dirêj nas dike, eger tenê bersivdana peyven wan ba, min tu pêwîstiya bersivê nedidit. Lê piştî hinde peyv û belavkirin ku dilê dostan jî şofî dike, min dît ku bersivdanek pêwîst e. Ji bo ku rê li tevlihevîkirinên piştî bersiva xwe bigrim, ez dixwazim bi çend gotinan dîtîyên xwe binivîsim. Hêvî dikim ku nivîsara min yekê bibe girtin, çî çapemeniya kurdî çî aligirîyên dîtîyên siyasî û çî kesên serbixwe be, nivîsê bi tevayî bidin ber çavan û dîsa hêviya min ji rojname û kovarên ku nivîsê çap bikin jî ev e; Tu tiştê jî nivîsê nebirin.

Bi sedan hevalên ku me di salên heftêyî de bi hev re kar dikir baş dizanin ku min tu caran karên malbatî û yên siyasî tevlihev nedikir û nekiriye. Min di nava tevgera welatparêzî de, wek welaperwerekî, li gora zanî û karîna xwe, kar kiriyê. Min tucarî jî ber malbata xwe şerm nekiri ye. Lê belê min ne weke nûnerekî malbatê jî di nav tevgera welatparêzî de kar kiriyê.

Weke minakek berbiçav bi navê rêxistina me ya siyasî lê bi giranî bi însiyatîfa min di sala 1979-80-î de, me 500 donim erd jî yê malbatê veqetand û da malbateke din ku niha jî ew erd di destên wan de ye.

Birayê min yê jî min mezintir, di sala 1970-71-ê de ji doza li ser DDKO-yê de du caran hatiye girtin. Cara duduyan tevî birayê min î mezin, bavê min û apê min, demekê di girtîgeha Seyrantepe (Diyarbekir) de, weke girtiyên siyasî man. Welatparêzên wê demê tev wan nas dikin. Birayê min yê jî min mezintir, ji doza DDKO'yê bi 12 sal zîndan û 4 salan jî welêt bidûrxistinê hate cezakirin.

Kovara Berbi Sala 2000 î (2000 ne Dogru) di hejmarê xwe ya sal 1 hejmar 51-ê de, jî arşivên dewletê yê veşirtî, rêzjimareke eşîrên di çavê dewleta tirk (TC) de xafî û yê hevalbendên dewletê raporeke

dirêj weşand. Di vî weşana xwe de kovarê du rûpeşa xwe ya 14-an de navê eşîra KIKI û navê serokê eşîrê (Bavê min) di nav rêza eşîrên ne hevalên dewletê de rêz kir.

Minakên bi vî awayî pîr in û gelek kesên li jîyanê ne pîrê caran bûne guwahên (şahidên) minakên weha. Helbet malbata min bi hezaran bi deh hezaran jî malbatên Kurd ku di rewşa Kurdistanê ya îroyîn de bi ber peşka xerabiyê ketine, numûneyek e.

Ez dixwazim bi kurtî li ser bûyera sala 1990-î ku APO'ya anîn serê malbata min, rawestim. Ji ber ev bûyer di nav malbatê de bû destpêka gelek nebaşiyên ku îro jî dom dikin û di aliyekî din de ev bûyer numûneyeke kiryarên APO'ya ye ku li gelek deverên Kurdistanê rûdan û hê jî di rewşa Kurdistanê de birîneke bibe derman e.

Ji malbata me berî sala 1980-yî yek merivek bû hevalê APO'yan, yan jî dan û stendina wî bi wan re çêbûn; Ev meriv piştî sala 1980-yî bi navê APO'yan hate girtin û pênc salan di girtîgeha Diyarbekirê de ma. Piştî derketina wî ji zîndanê nakokîy an di nav wî û

Kızıltepe' de MHP
için silah zoruya oy...
KIZILTEPE' Gündem- Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı köylerde konutluğa ve yığılmalara ilişkin Kızıltepe ve Kızıltepe'nin 77 Mart yerel seçimleri nedeniyle MHP'ın aday olan adayları için Kızıltepe'den silah zoruya oy istedikleri öğrenildi...
MHP'ın Kızıltepe Belediye Başkan Adayı olan Mehmet Külcüoğlu Belediye Meclis Üyesi Mahmut Güneş, Ali Kızıltepe, Zemin Kurğa ve İlçeme Meclis Üyesi Musa Kurğa, Süleyman Güneş, Hasan Güneş ile yekê İyeter Ahmet Kurğa, Sanî Karakus, Bayram Demirel, Ali Çetin ve İhsan Çetin imzalı adayları Külcüoğlu ve Kurğa adaylarının Kızıltepe'den silah zoruya kendilerine oy vermelerini istedikleri öğrenildi. Kızıltepe seçim ise Kurğa ve Külcüoğlu adaylarının korucu oluşumu ve istedikleri silahları kendilerine teslim ettiklerini sözyorular.

an gelek kes piştî nakokîyên bi APO'yan re, xayîn hatin îlankirin, hatin kuştin. Semîr, M.Uzun, M. Şener, Resûl û hwd... Rêxistin di destê mezinê wan de kêra serbirrîne ye. Dilê wî jî kê re nexwaze, ew kes bi erzani dibe "xayîn" û tu kes nikare li ber emrê wî rabe. Heta, ne kesên jî rêxistina wî, bi sedan welatparêzên herçar aliyên Kurdistanê tevî rêxistinên xwe li gora APO xayîn in. Ev babetekî gelekî fireh e û di bawerîya min de rêxistin û şexsiyetên welatparêz bersiva vî yekê kê didin.

Em veşerî mijara xwe; Di roja 30.09.1990-î de, ro li nîro APO'yan girtin ser gundê me. Ji malbatê çar kes dane ber gullan. Sisê jî wan hatin kuştin û yê çara, di dil wan de ku ew jî mirîye, bi du gullan birindar ma. Gava vî bûyerê rûda, yê bi du gullan birindar 17 salî bû û yê hatin kuştin yek jî wan 16 salî, yek 30 salî û yê din 48 salî bû. Yê birindar ku niha li Swêdê ye û destekî wî seqet maye, dibêje: "Ez û yê 16 salî ku hate kuştin me hazîrîya xwe dikir ku em têkevin nava refên şerkeran û ji bo azadiya welatê xwe şer bikin. Ma me çî zanibû ku ev roj li pêşîya me ye?" Ez bawer im rast dibêje, ji ber îro jî bi hezaran xortên nûgîhiştî, xwîngerm, ji dilên xwe yê paqij, di nav refên şerkerandê cih girtîyê û digrin. Bi hêviya sibe dusibe Kurdistanê rizgar bikin xwîna xwe ya paqij dirêjin, lê pîr dereng lê hay dibin ku pêşaveniya wan çî bi serê wan û welêt de anî ye û tîne.

Di rojnameya Berxwedan hejmar 111 (30.09.1990) û hejmarê di pê vî re (15.10.1990-î) de li ser bûyerê du caran hate nivîsandin, herdu caran di nivîsandinên xwe de rojname yê durûrtîyêkê nayê veşartin weşand. Hin nakokîyên di van

herdu nivîsandinên Berxwedanê de ev in:

....Di hejmarê 111-an de navê yê hatine kuştin ku didin ne rast e. Navê di nivîsandinê de didin, ku qaşo hatiye kuştin, navê wî kesê ku di ber wan de 5 salan di zîndanê de razayî ye û ew meriv hê jî sax e.

...Dibêjin "Me filanke (nav di-nivîsinin) û sê parêzgerên gund kuştin." Ev jî xwe bintar jêra tun e. Ji ber heta bûyerê û piştî bûyerê bi du mehan tu kesekî jî malbatê û jî gund ranehiştibûn çekên dewletê.

... Di nivîsa 15.10.1990-î de dixwazim derewên hejmarê berê serrast bikin. Lê bêtir bi nav derewan de diherin; Di hejmarê berê de bûyerê li dijî "kevnehevalê" xwe bi nav dikin. Lê di hejmarê pê re sedemên bûyerê bi berîya salên 1980-yî ve girêdidin û dixwazim rê jî ser rastîyê dagerînin. Her weha navên yê kuştî ku di hejmarê 112-an de didin ne rast e. Navê ku didin, navê yê birîndar e.

...Di hejmarê 15.10.1990-î de parêzgeriya gund datînin alîkî û dibêjin "me ajan kuştin". Me li jor nivîsandibû, yê 16 salî ku hatiye kuştin û yê 17 salî birindar ma, di hazîriya hevaltiya wan de bûn...

...Di hejmarê 112-an de sergirtî li ser min jî nivîsandine ku min şûna yê hatine kuştin "tevlî ku ajantîya wan diyar e", bi navê welatparêziyê, daniye.

Ev jî ne rast e; Ji ber di pê bûyerê re APO'yan, piştî çavtirsandin û gefên li malbatê xwarin, dîtî ku çar nekîr, têkilî bi malbatê re danîn (yên ku jî alî APO'yan de têkilî bi malbatê re danîn û jî malbatê yê ku têkilî pê re hatine danîn diyar in) li ser navê wan bi malbatê re gotinên wan ev bûn:

"Partiyê informasyonên şaş standine û ev xeletiyek e, di şoreşan de xeletiyên weha çêdibin, em amade ne xwîna yê kuştî bidin, wan şehîd bihesibînin û emê zarokên şehîdan xwedî bikin..." Bersiva malbatê her weha bû: "Em tu tiştê jî WE naxwazim. Bi tenê we li ser bûyerê li ku nivîsibe, xeletiyê jî bi wî awayî binivîsinin, bes e..." Piştî jî van danûstendinan encamêk demekê di nav malbatê de jî nakokîyê dest pê kir. Hina gotin: "Dibê em rahêlin silehên dewletê, hina gotin na..."

Wê demê têkilî bi min re danîn, ji min jî pîrsin. Bersiva min gelekî vekiribû: "Malbat nikarin li dijî rêxistinê şer bikin û ne rast e jî. Devê xwe bixin birîna xwe û her wekî çar kesên we, di bûyereke trafikê de mirin, bihesibînin. Ji derveyî vî yekê hûn çî bikin, ez wek şexsekî ne bi we re me..."

Newekhevîkirandin di nav malbatan de xwezayî ye (tebîîye). Ji ber bîr û bawerîyê siyasî û hev-girtî di nav malbatan de tune. Di bûyerên weha de kesên jî bîrîyê bazdidin zûtir eşkere dibin. Wek agahdarîyêkê biçûk; Di helbijartina 27-ê Adara 1994-an di sindoqa helbijartinê ya gundê me de jî nêzikî 1000 dengî 3 (sisê) deng jî partiya Turkeş re derketin e. Lê çî dibe bila bibe ez li hemerî rahiştina silehên dewletê me. Tew piştîgirtîya partiya Turkeş li gora min bi tu sebeban nayê îzahkirin...

Gava bi tevayî mirov li rewşa Kurdistanê ya îro dinere li gelek deveran bi alîkariya dewletê, lê bi bîngêhin piştî xerabiyên APO'yan, mixabin Turkeşê ku di salên 1970-î de nikaribû piyê xwe bavêje Kurdistanê, îro li gelek deveran serokatîyan Beledîyan girtiye û di Kurdistanê de bi cih dibe.

APO'yî bi gur re dikujin, bi xwedî re şûnê datînin hem xelkên bê guneh dikujin, wan dajon ser xerabîyan û hem jî ji wan vedikişin û bi wan dikenin.

Qezaya keştiya "Estonia"...

Wek mîsal ji Norrköpingê 56 kesên teqawud ku endemê komelekê bûne, ji Borlengê 44 kesên jî sendîka metal teqawud bûne, 30 karkirên jin ku xebatkarê belediya Lindesbergê, 19 xendevanê dibistana Încilê, 67 memûrên sivil ku di karên ewlekarî yê welayeta Stockholmê de kar dikin, 26 memûrên karê adliyê de kar dikin, 21 xebatkarên şirketeke xaniya da kar dikin û hwd hebûne.

Keştiya Estonia di sala 1980'yî de hat çêkirin, dirêjayiya wê 155,4 metre, firehiya wê 24,2 metre, kapasîta wê 460 otomobîl, 2000 rêwî bû.

Binavbûna Estonia di dema aşîyê de qezaya herî mezin e ku li Ewropayê rûdaye. Qezayên bi vî rengî yê deryayê di sedsala me de çêbûne. Ya herî bi nav û deng ku li serê film hatine çêkirin û pirtûk hatine nivîsandin; Titanîc e.

Titanîc di Nîsana 1912'an de li Bakurê Atlantîkê li çiyayekî qezayê diqelibe, 1503 kes dimrin. Qezaya herî mezin ya li Filîpînê heft sal berê, di Çileyayê Pêşîn ya 1987'an de bû. Keştiya **Donna Paz** li zinaran diqelibe 3967 kes dimrin. Salek beriya vî bûyerê du bûyerên din bi vî rengî dibin. Li Derya Reş keştiya **Admiral Nakhimov** diqelibe 423 kes dimrin, di Gulana 1986'an de li derwayê Bangladeş keştiya **Samia** qelibî 600 kes mirin. Salên 90'î sê qezayên mezin rû da. Sala 1991, Çileyayê Pêşîn keştiya **Salem Express** li nêzî Misrê qeza derbas kir 476 mirin. Di Sibata 1991'an de keştiya **Neptune** li avê dawer bû û bi sedan kes mirin. Her di eynî salê, meha Nîsanê de keştiya **Jan Heweliusz** qelibî, 54 kes mirin.

Parlamentoya Ewropayê...

Nuha jî hîn ew di hefsê de ne û mahkema wan bi dawî nehatiye. Şûna dagirtina parlamentêrên DEP'ê û hîn parlamentêrên ku mirine dê di 4'ê Çileyayê Pêşîn de helbijartîneke navbir çêbibe.

Serokê Partiya HADEP'ê Murat Boztrak got ku ger şertên demokartîk bi cih ne-

ên ewê beşdarî vî helbijartinê nebin.

Ecewît û Turkeş û hin serokên partiyên din jî li dijî parlamentêrên DEP'ê yê di hefsê de ne ku ew di vî helbijartinê de namzetîya xwe nîşan bidin.

M. Elî Parilti

1966 -20.08.1994

Heval M. Elî Parilti di 20'ê Tebaxê de li Nîsêbinê jî aliyê hêzên tarî ve hat şehîdkirin. Em ji malbata wî re sersaxiyê dixwazim. Dê biranîna wî di têkoşîna gelê me de bijî.

Aligirên YEKBÛNê li Swêdê

10 saliya salvegera mirina Yilmaz Guney

Di 10 saliya mirina Kurdperwerê mezin Yilmaz Guney de, em wî bi hezkirineke kûr û bi hurmeteke mezin bi bîr tînin.

Armanc

Yilmaz Guney (1937-1984)

Minakên weha di bakurê Kurdistanê nivvalabûyî de gelek in. Yek jî wan eşîra Jirkîya ye. Ev eşîr jî destpêka serhildanên Kurdistanê heta sala 1984-an beşdarî hemû serhildanên Kurdan bûne. Piştî sala 1980-yî welatparêzên bakurê Kurdistanê yê hemû hêzan di nav Jirkîyan de sitîrin nanên wan xwar-

in û bi xwedî bûn. Eger em bi seriyekî sar û bi dilekî germ li sedem û encamên hemî bûyeran hûr binêrin, emê baş bizanibin ku piştî kîjan bûyeran yê weke Jirkîyan bûne aligirên dewletê...

Di dîroka tu gelan de rûreşî heta dawiyê veşirtî nemaye...

